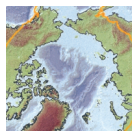

Miljøindsatsen i Arktis 2001

*Aktiviteter støttet af ordningen
for Miljøstøtte til Arktis*

Miljøministeriet, Miljøstyrelsen

INDHOLD

	Forord	7
KAPITEL 1	1 Miljøstøtten til Arktis	8
	1.1 Miljøstøtten til Arktis inkl. boligsektorprogram	8
	1.2 Overvågning og anbefalinger	8
	1.3 Styrkelse af det forvaltningsmæssige vidensgrundlag	10
	1.4 Forbedring af det lokale miljø i Grønland	10
	1.5 Inddragelsen af de oprindelige befolkninger	11
	1.6 Boligsektorprogram	11
KAPITEL 2	2 AEPS 10 års jubilæum	12
	2.1 Baggrund for vedtagelse af den Arktiske Miljøstrategi, AEPS	12
	2.2 AEPS' overordnede formål	12
	2.3 Gennemførelse af AEPS	12
	2.4 AEPS ministermøder	14
	2.4.1 Oprettelse af de oprindelige folks sekretariat (IPS)	14
	2.4.2 Oprettelse af Arktisk Råd	15
	2.5 AEPS 10 års jubilæum	15
	2.5.1 Specifikke danske synspunkter	15
	2.5.2 Formandsskabets konklusioner	16
	2.6 Strukturændring af AEPS	16
KAPITEL 3	3 Nationalparken i Nordøstgrønland	18
	3.1 Nationalparkredegørelsen	18
	3.2 Zackenbergaftalen	19
	3.3 Fremtidig strategiplan	19

KAPITEL 4 4 Natur- og miljødebat skal fremmes i Grønland 22

- 4.1 Baggrund for projektet 22
- 4.2 Natur- og miljødebat efterlyses 23
- 4.3 Miljøstoffet dækkes ikke godt nok 24
- 4.4 Medierne er nøglen 29

KAPITEL 5 5 Konventioner 32

- 5.1 Miljøet - en international udfordring 32
- 5.2 Specielt indsatsområde i 2001 i Miljøstyrelsen 32
- 5.3 Liste over konventioner 33

KAPITEL 6 6 Miljøstøtte til Arktis - fordeling af midler i 2001 38

KAPITEL 7 7 The Arctic Monitoring and Assessment Programme 2. fase 41

- 7.1 AMAP projektliste 41

KAPITEL 8 8 Det Arktiske Miljøprogram - Videnopbygning 47

- 8.1 AMP-V projektliste 47

KAPITEL 9 9 Det Arktiske Miljøprogram - konkrete tiltag 60

- 9.1 AMP-K Projektliste 60

<i>KAPITEL 10</i>	10 De oprindelige folks sekretariat (IPS) og NGO'er med tilknytning til Arktis	65
	10.1 Projektliste	65
<i>KAPITEL 11</i>	11 Arktis i øvrigt	70
	11.1 Øvrig projektliste	70
<i>KAPITEL 12</i>	12 Bilag	73
	12.1 Forkortelser og forklaringer	73
	12.2 Beskrivelse af delprogrammer	75
	12.2.1 Modtagerområdet for Miljøstøtte til Arktis	75
	12.2.2 Rammerne for administrationen af Miljøstøtteordningen	76
	12.2.3 Kriterier for udvælgelse af projekter og brugen af resultaterne	78
	12.3 Oplysninger om Danmarks miljøstøtte til arktis	80
	12.4 Det rådgivende udvalg for Arktis 2001	81
	12.5 Koordinationsgruppen for AMAP 2001	82

FORORD

Miljøministeriet og Grønlands Hjemmestyre har et stadig tættere samarbejde, dels i form af gensidige konsultationer og dels i form af projektsamarbejde via Miljøstøtten til Arktis. Der samarbejdes om indsatsen i Arktisk Råd, om internationale konventioner, den grænseoverskridende forurening og følgerne heraf, især på sundhedsområdet, kemikalie- og forsyningsområdet, de biologiske ressourcer, miljø- og naturformidling og bæredygtig udvikling i bred forstand.

Samarbejdet sikrer, at vi fortsat kan overvåge miljøbelastningen af Arktis som dokumentation for udviklingen i den regionale og globale miljøbelastning. Dette er et vigtigt indspil til de internationale forhandlinger om begrænsning af bl.a. POP'er og kvikksølv. Samtidig er en kortlægning af miljøbelastningen vigtig for Hjemmestyrets mulighed for at give en hensigtsmæssig kostvejledning til indbyggerne i Grønland.

Der er ingen tvivl om at vi i Arktis får en masse miljø for pengene. Sammenlignet med eksempelvis Danmark er naturen i Grønland meget ren, men samtidig under et veldokumenteret kemisk pres som forstærkes op gennem fødekæden. Enhver begrænsning i udsendelsen af de langtidsnedbrydelige forurenende stoffer giver pote. Der kan allerede spores en nedgang i POP-niveauerne, mens kvikksølvniveauerne desværre er stigende. Den mest effektive foranstaltning til reduktion af belastningen i befolkningen – nemlig kostændringer – kan dog ikke bruges med samme effekt i Grønland som eksempelvis på Færøerne, idet den traditionelle kost i Grønland spiller en meget større rolle kulturelt og kvalitativt. Overvågningen er derfor fortsat vigtig.

Hans Chr. Schmidt
Miljøminister

Edward Geisler
Landsstyremedlem for
Sundhed og Miljø

MILJØSTØTTEN TIL ARKTIS

1.1 Miljøstøtten til Arktis inkl. boligsektorprogram

Miljøstøtte til Arktis blev etableret i 1994 som konsekvens af Danmarks tilslutning til Den arktiske Miljøbeskyttelsesstrategi, AEPS. Baggrunden var, at selv om Arktis stort set er uden forureningskilder, så modtager området via vind og havstrømme forurenende kemiske stoffer, som er udledt i de industrialiserede lande, og som påvirker den lokale befolkning. AEPS blev indgået mellem de 8 arktiske lande med vedtagelsen af Rovaniemi-deklarationen fra 1991. Strategien er løbende blevet genbekræftet med vedtagelsen af Nuuk Deklarationen (1993), Inuvik Deklarationen (1996), Ottawa Deklarationen (1996), Alta Deklarationen (1997), Iqaluit Deklarationen (1998) og Barrow Deklarationen (2000), som samlet set udgør det politiske grundlag for Miljøstøtteordningen.

Miljøstøtten til Arktis inkl. boligsektorprogram i Grønland omfatter opgaver inden for Rigsfællesskabet vedrørende den grænseoverskridende forurening og effekten heraf på befolkning og miljø i Grønland samt løsning af særlige miljø- og naturproblemer, som ikke kunne forudses ved vedtagelsen af hjemmestyrerlove for Færøerne og Grønland. Dette omfatter især en styrkelse af det forvaltningsmæssige vidensgrundlag samt støtte til forbedring af det lokale miljø og forvaltning af

naturressourcerne i Grønland og samarbejde om internationale konventioner indenfor riget. Miljøstøtten til Arktis udgør det bevillingsmæssige grundlag for rigsfællesskabets internationale miljøsamarbejde under Arktisk Råd, herunder støtte til inddragelse af de oprindelige folks organisationer i det arktiske miljø- og natursamarbejde.

Bevillingsrammen i år 2001 var i alt 40.6 mio. kr., som administreres af Miljøstyrelsen under inddragelse af Det Rådgivende Udvalg for Arktis og i samarbejde med relevante parter, samt sektorprogram 50 mio. kr., som administreres af Grønlands Hjemmestyre efter godkendelse af årlige delprogrammer i Miljøstyrelsen under inddragelse af Det Rådgivende Udvalg for Arktis efter Finansministeriets generelle retningslinier for sektorprogrammer i Central- og Østeuropa.

1.2 Overvågning og anbefalinger

Et centralt formål med AEPS er på et videnskabeligt grundlag at rådgive de arktiske regeringer om nødvendige tiltag for at forbedre tilstanden for miljø og natur i Arktis.

Grundlag tilvejebringes især gennem et fælles arktisk miljøovervågnings- og vurderingsprogram (AMAP), som hvert land er ansvarlig for at gennemføre i sit arktiske område. Danmark er således ansvarlig for gennemførelsen af AMAP i

Grønland og til dels på Færøerne, når det har Arktisk relevans. Det drejer sig bl.a. om undersøgelser, som belyser konsekvenserne af de kritisk høje niveauer af miljøgifte (POPer og tungmetaller) i befolkningerne i Grønland og på Færøerne. På grund af den geografiske udstrækning og de særlige logistiske forhold i Arktis er det forbundet med relativt høje omkostninger at gennemføre undersøgelser i Grønland. Endvidere omfatter aktiviteten undersøgelser og vurderinger i forbindelse med mulige effekter af klimaændringer i Arktis (ACIA-programmet).

1.3 Styrkelse af det forvaltningsmæssige vidensgrundlag

Miljøstøtten til Arktis udgør endvidere det bevillingsmæssige grundlag for en fortsat styrkelse af vidensgrundlaget på miljø- og naturbeskyttelsesområdet i danske forskningsinstitutioner samt Grønlands og Færøernes miljø- og naturforvaltning og derigennem også i et vist omfang for implementeringen af internationale aftaler og forpligtelser. Hidtil er bl.a. gennemført projekter vedr. konsekvenserne af ændringer i klimaet og ozonlagets nedbrydning, kortlægning af fysiske og biologiske forhold i det vestgrønlandske havområde til brug for olieberedskabet, udnyttelse af befolkningens lokalkendskab som led i den professionelle biologiske rådgivning samt turismens og råstofudvindingens betydning for natur og samfundsudvik-

lingen. Resultaterne bidrager bl.a. til sikring af en bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer og af den biologiske mangfoldighed og enestående grønlandske natur, herunder styrkelse af natur- og miljølovgivningen, samt naturformidling, oplysning og undervisning.

1.4 Forbedring af det lokale miljø i Grønland

I overensstemmelse med AEPS om beskyttelse og genopretning af miljøkvaliteten i Arktis gennemføres endvidere løbende aktiviteter, der sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø samt fremme miljøbevidstheden og indsatsen i Grønland. Det drejer sig bl.a. om udvikling af tekniske løsninger på specielle grønlandske miljøproblemer, herunder affaldshåndtering og sikring af rent drikkevand, udvikling af miljøstandarder for olie og mineindustrien, kortlægning af efterladenskaber efter tidligere råstofefterforskning, militære aktiviteter og ekspeditioner m.v., samt synliggørelse og inddragelse af grønlandske forhold i forberedelse og gennemførelse af internationale aftaler og konventioner. Initiativerne har oftest karakter af pilot- eller demonstrationsprojekter og kan bl.a. omfatte fysiske anlæg, informationsaktiviteter og administrative værktøjer. Der er tale om et praktisk orienteret samarbejde som bl.a. er en udmøntning af fælleserklæringer mellem landsstyremedlemmet for miljø og den danske miljøminister.

1.5 Inddragelsen af de oprindelige befolkninger

Som et vigtigt element i beskyttelse af det arktiske miljø ydes i overensstemmelse med AEPS desuden støtte til inddragelse af de oprindelige folk i det arktiske miljøsamarbejde. Deres synspunkter kan derved indgå i den internationale beslutningsproces vedr. det arktiske miljø for derigennem at styrke indsatsen og sikre dens forankring lokalt. Indsatsen omfatter bl.a. støtte til oprindelige folk i den arktiske del af Rusland samt til det Oprindelige Folks Sekretariat, der har til formål at inddrage de oprindelige folk i det arktiske miljøsamarbejde og som samfinansieres med Udenrigsministeriet, Canada og Norge. Endvidere støttes en række konkrete aktiviteter med henblik på at forbedre miljøforholdene for disse ofte meget udsatte befolkningsgrupper. Projektindsatsen gennemføres i samarbejde med bl.a. Norge, Canada og Verdensbanken (GEF).

1.6 Boligsektorprogram

Miljøstyrelsen forvalter sektorprogram for miljø- og energirigtig boligrenovering i Grønland baseret på en regeringsaftale med Hjemmestyret i 1999. I henhold til finanslovens bestemmelser vurderes programmet og dets fremdrift i samarbejde med Energistyrelsen med henblik på forelæggelse for Det Rådgivende Udvalg og årlig overførelse af kr. 50 mio. renoveringsmidler til Grønland. Programmet løber til og med 2003.

KAPITEL 2

AEPS 10 ÅRS JUBILÆUM

2.1 Baggrund for vedtagelse af den Arktiske Miljøstrategi, AEPS

Samarbejdet omkring beskyttelse af det arktiske miljø blev indledt på finsk initiativ i 1989 på baggrund af den alvorlige luftforurening fra Kola halvøen. To år senere, i 1991, blev den arktiske miljøstrategi (AEPS) vedtaget i Rovaniemi i Finland af de otte arktiske lande (Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA) samt de tre permanente oprindelige folks organisationer ICC (Inuit Circumpolar Conference), Samerådet og RAIPON (Russian Association of Indigenous Peoples of the North). Med vedtagelsen af den arktiske miljøstrategi udtrykte de arktiske stater deres ansvar for beskyttelse og bevaring af det arktiske miljø. Samtidig var det en anerkendelse af de oprindelige folks ligeværdige deltagelse i samarbejdet om beskyttelse af miljøet.

2.2 AEPS' overordnede formål

Den arktiske miljøstrategi (AEPS) har bl.a. som formål:

- at beskytte det arktiske økosystem, herunder mennesker
- at overvåge det arktiske miljø
- at identificere, reducere og som det endelige mål eliminere forureningen af Arktis
- at fremme en bæredygtig udnyttelse af de naturlige ressourcer

- at anerkende og så vidt muligt søge at indpasse de oprindelige folks traditionelle og kulturelle behov, værdier og levevis på deres egne præmisser i beskyttelsen af det arktiske miljø.

Den mere end 10 år gamle arktiske miljøstrategi er, set med dagens øjne, stadig en meget progressiv og fremsynet strategi. Strategien fokuserer på det arktiske områdes sårbarhed over for forurening og fastslår, at man må handle nu, hvis man vil undgå, at skaderne bliver uoprettelige. Visionen om på sigt at eliminere forureningen i Arktis er unægtelig et meget ambitiøst mål, som det endnu ikke er lykkedes at opnå.

2.3 Gennemførelse af AEPS

For at gennemføre strategien blev der nedsat følgende fire arbejdsgrupper, som skal udforme de miljøprogrammer, som er nødvendige for at nå målene:

AMAP Arctic Monitoring and Assessment Programme, som omhandler monitorering og vurdering af forureningstilstanden i Arktis.

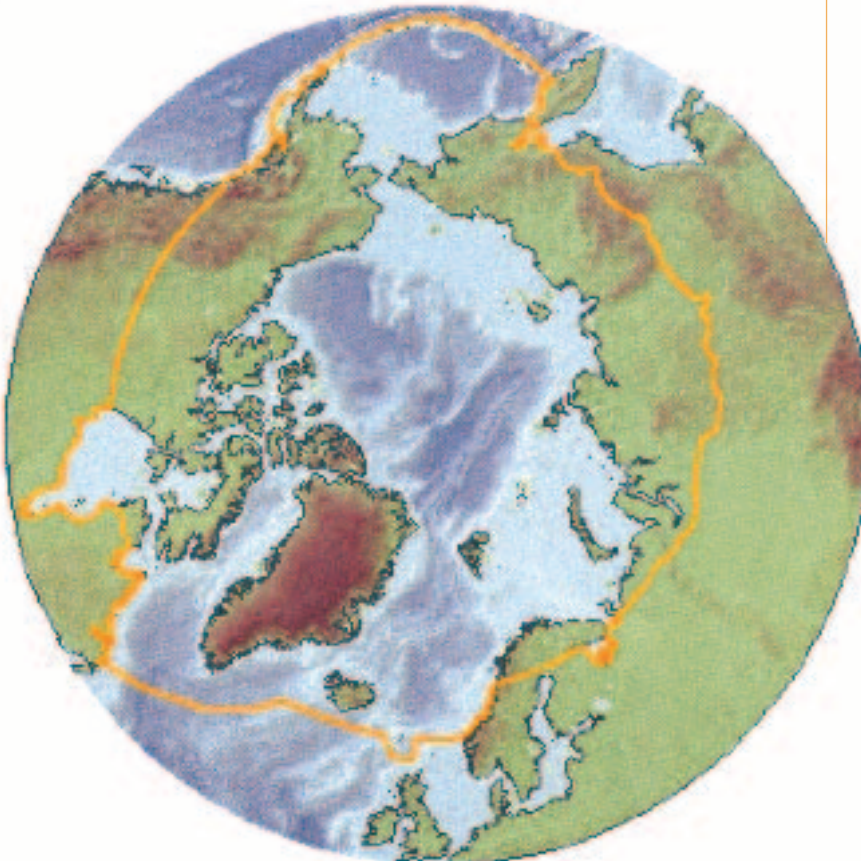
CAFF Conservation of Arctic Flora and Fauna, som omhandler beskyttelse af truede dyr og planter og deres levesteder.

EPPR Emergency Prevention, Preparedness and Response, som omhandler katastrofeforebyggelse,

beredskab og afværgeforanstaltninger i forbindelse med miljøkatastrofer.

PAME Protection of the Arctic Marine Environment, som omhandler beskyttelse af det arktiske havmiljø.

AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Programme) er det mest omfattende program under AEPS. Nationalt koordineres indsatsen i AMAP af Miljøstyrelsen, og der er nedsat en tværministerial koordinationsgruppe med deltagelse af repræsentanter fra Grønland,

Færøerne, universiteter, forskningsinstitutioner og andre myndigheder m.fl.

AMAP fokuserer på menneskeskabt forurening og koncentrerer sig især om tungmetaller, POPs (Persistent Organic Pollutants), radioaktive stoffer og klimaændringer. Danmark har været såkaldt "lead country" på Human Health området, som tillægges en central betydning af Grønlands Hjemmestyre.

AMAP har i 1997 konkluderet, at niveauet af PCB i flere grupper hos de oprindelige folk – herunder grønlandere – er blandt de højeste målte i verden, at kviksølv-niveauerne i mennesker er meget høje, at arktiske folk generelt er udsat for højere niveauer af radioaktivitet end folk i de tempererede lande, og at vidensniveauet på mange områder er mangelfuldt.

På baggrund af disse konklusioner har Arktisk Råd vedtaget at udarbejde en handlingsplan for eliminering af forureningen i Arktis, benævnt ACAP. En række konkrete miljøprojekter – primært i Rusland – er blevet iværksat, og fra dansk side deltager vi bl.a. i finansieringen af et PCB projekt, der analyserer og beskriver PCB forekomster i større industrier med henblik på at udfase disse forekomster. Herudover har Danmark påtaget sig at være lead country på et kviksølvprojekt, der skal tilvejebringe data om omfanget af kviksølvforekomster i Arktis.

Et af AMAPs hovedbudskaber har været, at der er behov for international handling, hvis man skal gøre sig håb om at reducere forureningen i Arktis. Forureningen med POPs og tungmetaller, der især stammer fra områder uden for Arktis, er meget bekymrende, især fordi de oprindelige folk på grund af deres kostvaner er særlig udsatte for disse forureningskilder.

2.4 AEPS ministermøder

Siden det første ministermøde i Rovaniemi i 1991 har der været afholdt miljøministermøder i Nuuk, Grønland i 1993, i Inuvik, Canada i 1996 og i Alta, Norge i 1997. På møderne blev vedtaget en række erklæringer, som har ligget til grund for den arktiske miljøindsats.

2.4.1. Oprettelse af de oprindelige folks sekretariat (IPS)

På ministermødet i Nuuk i 1993 påtog Danmark/Grønland sig at etablere og finansiere et sekretariat for de oprindelige folk (IPS). IPS er etableret for at varetage de oprindelige folks deltagelse i det arktiske miljøsam arbejde, og sekretariatet skal medvirke til at sikre, at de oprindelige folks synsvinkler og traditionelle viden kan inddrages i det arktiske miljøsam arbejde. Ved oprettelsen i 1993 havde tre oprindelige folks organisationer status som permanente deltagere i AEPS samarbejdet. Denne status indebærer, at de tre organisationer (ICC, Samrådet og RAIPON) deltager

på lige fod med de arktiske medlemslande i samarbejdet, og denne inddragelse af oprindelige folk i det arktiske miljøsamarbejde danner skole for andre oprindelige folks organisationer andre steder i verden.

2.4.2. Oprettelse af Arktisk Råd

I 1996 blev Arktisk Råd oprettet på udenrigsministerniveau og AEPS og miljøarbejdsgrupperne blev en integreret del af Arktisk Råds arbejde. Arktisk Råd fik ud over miljøsamarbejdet også mandat til at beskæftige sig med vigtige områder som bæredygtig økonomisk udvikling, infrastruktur, uddannelse, og telemedicin. I forbindelse med oprettelsen af Arktisk Råd og efterfølgende har yderligere tre oprindelige folks organisationer (Aleuterne, Athabaskanerne og Gwitch'in) fået status som permanente deltagere i Arktisk Råd. Endvidere har en række NGO'er og organisationer fået observatørstatus i Arktisk Råd.

2.5 AEPS 10 års jubilæum

I juni 2001 afholdt Finland et møde i Rovaniemi i anledning af AEPS' 10 års jubilæum med deltagelse af ministre og højststående embedsmænd. Den danske delegation blev ledet af Miljøstyrelsens direktør Steen Gade.

2.5.1. Specifikke danske synspunkter

Danmark opfordrede på mødet de arktiske lande til at ratificere UNEP POP-

konventionen før Johannesburg mødet i efteråret 2002 for at tilkendegive over for omverdenen, at de arktiske lande er meget bekymrede over POP forureningen. Samtidig opfordrede Danmark de arktiske lande til at deltage aktivt i udarbejdelsen af en global UNEP Kviksølv konvention.

Endvidere opfordrede Danmark de arktiske lande til at revidere AEPS, således at strategien tager højde for udviklingen siden vedtagelsen i 1991. Rio-konferencen, hvor man bl.a. underskrev klima-konventionen og biodiversitetskonventionen, fandt sted i 1992, året efter at AEPS var blevet vedtaget. I 1998 blev Århus-konventionen, hvis hovedformål er en øget involvering af NGO'er og offentligheden, underskrevet. I de regionale miljøfora som HELCOM og OSPAR har man med henvisning til princippet om forebyggelse (Precautionary Principle) vedtaget at udfase skadelige kemikalier inden for en generation (25 år). Endelig er samarbejdet med de finansielle institutioner, så som verdensbanken, NIB, NEFCO og andre donorer, blevet intensiveret.

En revideret strategi bør bygge på disse nye konventioner og samarbejdspartnere og bør indholde en forstærket forpligtelse på områder, der fortsat ikke er nået. Endelig opfordrede Danmark til, at de arktiske miljøministre og de oprindelige folk i Arktis fra tid til anden fort-

sat kan mødes for at diskutere miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling i Arktis.

2.5.2. Formandsskabets konklusioner

Formandsskabets generelle konklusioner omfattede en række overordnede områder, som vil tjene som basis for Arktisk Råds bidrag til topmødet i Johannesburg 2002. Disse områder omfatter:

- Fortsat fremme af bæredygtig udvikling baseret på en målsætning om at øge mulighederne for kommende generationer. Dette skal ske gennem øget økonomisk aktivitet, øget sundhed og øgede muligheder for befolkningens virke, samtidig med at de naturlige ressourcer ikke overudnyttes. Sidstnævnte fore-slås bl.a. sikret gennem solide miljø- og naturkonsekvens-vurderinger af ressourceudnyttelsen i Arktis.
- Fortsat støtte til vurderinger af effekter af klimaændringer i Arktis (ACIA – Arctic Climate Impace Assessment), som er et omfattende program, der fokuserer på de mulige miljømæssige, økonomiske og sociale konsekvenser af klimaændringer i Arktis.
- Fortsat støtte til bestræbelserne for at nedbringe den langtransporterede forurening til Arktis af sværtnedbrydelige organiske forbindelse (POPs), tungmetaller og radioaktive stoffer.

- En særlig indsats for at beskytte det lokale miljø i forbindelse med olieefterforskning, gas- og vandkraftudnyttelse, infrastrukturudvikling, turisme, mineralefterforskning og udnyttelsen af de levende ressourcer.
- En særlig indsats for fremme af kommunikationsmulighederne i Arktis, herunder IT baseret uddannelses- og sundhedsfremme, begrænsning af diverse misbrug samt udnyttelse af oprindelig viden indenfor sundhed og ressourceudnyttelse.

Det er tanken, at det arktiske samarbejde kan tjene som model for andre regionale samarbejder, især vedrørende inddragelsen af oprindelige folk og det aktive tværnationale samarbejde mellem de nationale stater og de oprindelige folk.

Strukturændring af AEPS

På det sidste ministermøde i Arktisk Råd, der fandt sted i Barrow, USA i efteråret 2000, vedtog ministrene, at der skulle foretages en evaluering af AEPS arbejdsgrupperne for at vurdere, om der var overlap af arbejdsopgaver grupperne imellem, samt om arbejdet i disse miljøarbejdsgrupper evt. kunne forenkles og effektiviseres.

Finland som nyt formandskabsland for Arktisk Råd har iværksat et omfattende analysearbejde af AEPS struktur dels

ved en konsulent, der har interviewet en række personer, der har deltaget i AEPS processen, dels ved at den finske formand for SAO har rejst rundt og besøgt sine SAO-kolleger i de andre arktiske lande samt repræsentanter for de oprindelige folks organisationer. På baggrund af disse bidrag har Finland udarbejdet forslag til ny struktur for AEPS. Det er planen at en ny struktur for AEPS skal vedtages på ministermødet i efteråret 2002.

Det vil formodentlig fortsat være sådan, at Arktisk Råd kun i begrænset omfang vil have indflydelse på udviklingen i Arktis ud over det miljømæssige område. Dette skyldes især hensyntagen til USA's position i Rådet. Dette øger selvfølgelig fokus på behovet for at revidere AEPS. Det betyder også, at indsatsen i de "gamle" AEPS arbejdsgrupper fortsat vil være en meget væsentlig del af arbejdet i Arktisk Råd i årene fremover, selv om de "nye" områder som klima, økonomisk udvikling, kommunikation og handel m.v. på sigt vil få større vægt og relativ styrke.

NATIONALPARKEN I NORDØSTGRØNLAND

Nationalparken i Nord- og Østgrønland blev oprettet i 1974 og har nu eksisteret i snart 30 år. Parken er tillige blevet økologisk reservat under UNESCO's Man and the Biosphere Program. Dette indebærer en forpligtelse til forskning og naturforvaltning, som yder naturen, flora og fauna en tilstrækkelig beskyttelse.

Nationalparken står fortsat for mange som et eventyrland, hvor man kan opleve den uberørte natur, finde efterladenskaber efter de store opdagelsesrejsende samt inuit og fangstmandsperiodens kulturer.

Dette enorme uberørte og unikke naturområde er endvidere et aktiv for verdenssamfundet, og dette aktiv bør sikres og udnyttes så optimalt som muligt. Det er stadigvæk verdens største Nationalpark og frembyder i dag, som da den blev udlagt, et stort potentiale for forskning, uddannelse og udvikling lokalt og i arktisk sammenhæng. Der er i løbet af de 30 år sket stor udvikling i vidensmassen omkring området, og der er behov for en fremtidssikret forvaltning til gavn for forskningsmiljøet og det grønlandske samfund. Denne nye viden danner et nuanceret og detaljeret grundlag for en revidering af nuværende muligheder, lovgivning og forvaltning. Samtidig fordrer Hjemmestyrets indførelse og den hermed følgende politiske og administrative udvikling en mere reel grønlandsk funderet forvaltning.

Som konsekvens af denne udvikling er tiden moden til en række afklaringer

omkring Nationalparkens fremtid. Disse afklaringer har som mål at skabe grundlaget for en langsigtet udviklingsstrategi for og forvaltning af Nationalparken. Arbejdet skal sikre en stringent forvaltning såvel som en højere nytteværdi for Rigsfælleskabet og det grønlandske samfund både lokalt og generelt.

3.1 Nationalparkredegørelsen

I 1999 påbegyndte Direktoratet for Miljø og Natur under Grønlands Hjemmestyre forarbejdet til en revision på lovgivningsområdet vedrørende Nationalparken i Nord- og Østgrønland. Det stod snart klart at et omfattende forarbejde ville være nødvendigt for at klarlægge problemerne i den nuværende administration og udnyttelse, samt for at sikre, at revisionen ville skabe optimale forhold for alle interessenter i området. Derfor blev de næste 2 år brugt på at identificere nuværende problemer og høre alle involverede interessenter om deres nuværende brug af og fremtidige ønsker for Nationalparken. Arbejdet udmøntede sig i "Statusrapport for Nationalparken/Biosfærereservatet i Nord- og Østgrønland" der blev udsendt i august 2001. Rapporten er et væsentligt og brugbart arbejdsredskab til det videre

arbejde med revision og optimering. Den indeholder en meget detaljeret redegørelse for alle problemkomplekser omkring beskyttelse, udnyttelse, kompetencer og nuværende administration.

3.2 Zackenbergaftalen

Det politiske niveau fulgte den 7.8.2001 op med "Zackenberg-aftalen" mellem Landsstyremedlemmet for Miljø og Natur og den danske Miljø- og Energiminister. Aftalen blev indgået under en fælles rejse til Nationalparken og omdrejningspunktet er, at der skal udarbejdes en egentlig overordnet strategiplan for det videre arbejde med Nationalparken. Strategien skal sikre en

graderet beskyttelse af Nationalparken, som dels bevarer en uberørt økologisk helhed for fremtidige generationer og dels lever op til internationale forpligtelser. Samtidig skal strategien sikre, at området indgår i en regional udvikling i Grønland. Strategien skal lægge særlig vægt på international forskning og uddannelse, naturforvaltning, turisme, demografisk udvikling og økonomi, logistik, stations-aktiviteter, samt oprydning i tidligere tiders efterladenskaber.

3.3 Fremtidig strategiplan

Direktoratet for Miljø og Natur er på nuværende tidspunkt sammen med de involverede institutioner ved at have

identificeret hovedemnerne for en sådan strategiplan. De foreløbige mål og løsningsmodeller kan opstilles under tre hovedemner, hvor de enkelte hovedmål er faseinddelt efter nødvendigheden af at skabe rammer og udviklingsmuligheder for en fremtidssikret forskning, forvaltning og lokal deltagelse:

- Fastlæggelse af ejerskab, kompetencer og oprydning
 - fastlægge ejerskab for alle hytter og anlæg i Nationalparken
 - fastlæggelse af fremtidigt ejerskab og administration af anlæg og hytter
 - affaldskortlægning og affaldsfjerning
- Skabe fremtidssikrede rammer for forskning, uddannelse, turisme og lokal udvikling
 - udarbejdelse af forskningsstrategi og fremtidssikring af forsknings/uddannelsesplatforme
 - udarbejdelse af plan for logistisk udvikling
 - udarbejdelse af forvaltningplan
 - udarbejdelse af ny Nationalpark-bekendtgørelse
- Fastlæggelse af udviklingsplaner for Nationalparken, forskningen og relaterede lokale erhverv
 - udarbejdelse af udviklingsmodel for kvalitetsturisme i området
 - udarbejdelse af udviklingsmodel for delvis lokal funderet forvaltning af Nationalparken, der støtter udviklings-

potencialet for forskning/uddannelse og turisme.

Den første fase af dette arbejde er sat i gang. Med udgangspunkt i, at der skal udarbejdes en forvaltningsplan og en ny bekendtgørelse, skal der ske en afklaring af de faste aktørers fremtidige rolle og ansvar. Endvidere har der været usikkerhed omkring de faste anlægs status og rettigheder gennem Nationalparkens levetid.

Det danske forsvar varetager i dag suverænitetshævdelsen, overvågningsfunktioner og politimyndighed. Endvidere driver forsvaret flyvepladsen "Mestersvig" som nuværende hovedindgangsport til Nationalparken. Den fremtidige indsats skal dermed indtænkes og operationaliseres i sammenhæng med den øvrige udvikling af Nationalparken. Både suverænitetsmæssige, logistiske, lovgivningsmæssige og turistrelaterede funktioner bør på lang sigt indgå i disse overvejelser.

Blandt de faste aktører regnes også de institutioner, der benytter de faste forskningsanlæg eller har kontinuerlige projekter indenfor området. Der er enighed blandt danske og grønlandske forskningsinstitutioner om, at udviklingen af forskningen i Nord- og Østgrønland bør fremtidssikres og forankres bedre i Grønland. KVUG har som samordningsorgan for de danske og grønlandske forskningsinstitutioner

Fra vejstationen

på Zackenberg.

Foto: Lars Moseholm

påtaget sig at udvikle en forskningsstrategi for de store forskningsområder relateret til Nationalparken. Med en samlet forskningsstrategi håber de involverede forskningsinstitutioner at kunne udnytte potentialet i området bedre samt skabe bedre finansieringsmuligheder. Samtidig vil en samlet

strategi kunne åbne for mulighederne for et tættere bånd mellem forskning og forvaltning. Potentialet for anvendt forskning er endnu uudnyttet, og vil blive en del af den langsigtede planlægning.

Når Strategiplanen ligger fast, efter forhandling med alle relevante danske og grønlandske institutioner, skal de tre faser operationaliseres. Der vil kræves en del kortlægning og igangsættelse af delprojekter for at fremskaffe forvaltningsgrundlaget for den ønskede udvikling.

NATUR- OG MILJØDEBAT SKAL FREMMES I GRØNLAND

Dækningen af natur- og miljøstoffet i de grønlandske medier skal fremmes, kvantitativt såvel som kvalitativt. Det er formålet med et projekt, som for øjeblikket gennemføres i Nuuk med journalister ved de grønlandske nyhedsmedier som målgruppe. Det langsigtede mål er at styrke den grønlandske befolknings viden og bevidsthed om natur- og miljøspørgsmål og dermed natur- og miljødebatten i Grønland.

4.1. Baggrund for projektet

En af de store udfordringer i fremtiden på natur- og miljøområdet i Grønland bliver at fremme natur- og miljødebatten og dermed natur- og miljøbevidstheden hos befolkningen. Det fastslog fire nøglepersoner på natur- og miljøområdet i Grønland uafhængigt af hinanden, da de i 1999 blev interviewet til en artikel til Miljøstyrelsens blad MiljøDanmark om natur- og miljøproblemer i Grønland.

Blandt de adspurgte var Grønlands daværende landsstyremedlem for sundhed og miljø Alfred Jakobsen, direktør Klaus Nygaard, Grønlands Naturinstitut og daværende direktør for Direktoratet for Miljø og Natur, Søren Hald Møller. Anledningen til deres udsagn var især den rovdrift på en række bestande af Grønlands levende ressourcer, som de udpegede som et af de alvorligste natur- og miljøproblemer for det grønlandske samfund.

Grønlands Naturinstitut var i 1998 vært for et tre-dages "Seminar om de levende ressourcer", hvor 150 forskere, forvaltere, fangere, fiskere, politikere og

menige borgere diskuterede situationen og enedes om, at de levende ressourcer er begrænsede, og at det er nødvendigt at sikre en bæredygtig udnyttelse af bestandene. Men én ting er, at politikerne i Landsting og Landsstyre på baggrund af rådgivning fra Naturinstituttet kan beslutte fredninger og kvoter for at beskytte arter og bestande. Noget andet er at få en befolkning, som gennem generationer har været vant til at høste, hvad den fandt behov for i naturen, til at forstå og respektere nødvendigheden af kvoter og fredninger. Som daværende landsstyremedlem Paviaraq Heilmann sagde på seminaret: "I sidste ende er det den, som står med fingeren på aftrækkeren, den som sætter garnet, som afgør, om det sker med eller mod reglerne". For i et land, hvor otte jagt- og fiskeribetjente skal kontrollere et landområde på størrelse med England, kan man ikke kontrollere sig ud af problemet. Det er de kendsgerninger, der var baggrunden for, at de fire interviewede efterlyste en holdningsskabende natur- og miljødebat i Grønland.

Men hvorfor mangler der en natur- og miljødebat i Grønland? Og hvordan får

man gang i den debat? De spørgsmål ville Miljøstøtte-ordningen gerne have belyst. Derfor sendte Miljøstyrelsen i efteråret 2000 miljøjournalist Jonna Odgaard til Nuuk og Sisimiut for gennem en række interviews at få belyst de spørgsmål og indkredset svarene. I alt blev 25 personer interviewet, 16 hjemmehørende og 9 tilkaldte: politikere, forvaltere, organisationsrepræsentanter og journalister. Alle blev stillet de samme 30 spørgsmål, hvoraf hovedoverskrifterne var: Hvilke natur- og miljøproblemer anser du for at være de væsentligste for Grønland, nu og på længere sigt? Er der behov for at styrke natur- og miljødebatten i Grønland, og hvilke barrierer er der for det? Hvordan dækkes natur- og miljøstoffet i de grønlandske medier? Hvorfor mangler natur- og miljøorganisationerne i Grønland? Og endelig: Hvilke forslag har du til at fremme natur- og miljødebatten?

De 25 interviews resulterede i tre artikler til Miljøstyrelsens blad MiljøDanmark (marts 2001) samt rapporten "Natur- og Miljødebatten i Grønland. Resumé af interviews med 25 personer med relation til natur- og miljødebatten i Grønland".

4.2 Natur- og miljødebatt efterlyses

Der var stor enighed blandt de interviewede om, at der mangler natur- og miljødebatt i Grønland. Som landsstyre-

formand Jonathan Motzfeldt udtrykte det:

"Folk snakker meget indbyrdes om det her. Men der er ikke en offentlig debat om spørgsmålene. Det savner jeg. Vi skal have organisationerne og befolkningen med i diskussionen. Uden befolkningens deltagelse, kan vi ikke lave kvoter og fredningstider. Men det kræver et kolossalt informationsarbejde om fredningsbestemmelser og beskrivelse af arternes biologi".

Landsstyremedlem for miljø og natur Alfred Jakobsen var enig: "Debat og dialog er nødvendig for at fjerne fordomme. Gennem dialog findes balancen mellem forskellige holdninger".

Tove Søvn Dahl Petersen, daværende sekretariatschef i Indfødte Folks Sekretariat, påpegede, at det at have en offentlig debat er en kultur, Grønland stadig er i gang med at lære:

"Debatten i medierne – altså en offentlig debat – er generelt svag. Det med at debattere mellem forskellige samfundsgrupper er jo noget, der hører et pluralistisk demokrati til. Og demokratiet er stadig ungt i Grønland".

Barriererne for natur- og miljødebatten i Grønland er dog først og fremmest kulturelle, påpegede flertallet af de interviewede, nemlig dels en kulturelt betinget modvilje mod at "træde hinanden over tæerne", som Alfred Jakobsen

udtrykte det eller konfliktskyhed, som andre kaldte det, dels at visse emner er tabu at diskutere. Journalist på KNR's Radioavis Claus Møkvist sagde eksempelvis: "Jeg synes bestemt, der mangler natur- og miljødebat i Grønland. Især i forhold til, hvordan vi behandler naturen. Som dansk journalist oplever jeg den grønlandske konfliktskyhed som noget af et kulturchok".

Redaktør på avisen A.G., Jens Brønden var enig i, at der mangler en holdnings-skabende natur- og miljødebat, selv om han var uenig i, at der generelt mangler debatkultur i Grønland: "Men der er stadig visse ting, man ikke taler om. Emner, der har været tabu som eksempelvis fangererhvervet. Eller selvforståelsen som et folk, der lever i pagt med naturen. Jeg tror, det er en lang proces. Der må tages hul på tabuerne lidt efter lidt".

Jokum Møller, forstander på Bygge- og Anlægsskolen i Sisimiut mente også, at det er tabuer, der står i vejen for debatten: "Jeg synes bestemt, der mangler natur- og miljødebat. Man kan ikke lovgive sig ud af det her. Det er folks holdninger, man skal bearbejde. Vi mangler at diskutere, at vi ikke har uanede ressourcer. Moderne teknik har medført et meget større jagttryk. Vi bliver nødt til at åbne debatten om, at Grønland har ændret sig. Vi skal tage bindet fra øjnene og diskutere, hvad det handler om:

Overudnyttelse af visse ressourcer. Det kan ikke nytte noget, at vi betragter problemet som tabu".

4.3. Miljøstoffet dækkes ikke godt nok

Der var enighed om blandt de interviewede, at den natur- og miljødebat, der skal skabes, skal foregå i medierne. Det fastslog blandt andre landsstyreformand Jonathan Motzfeldt: "Debatten skal foregå på basis af saglig information på et seriøst grundlag og den almindelige pressedækning. Og så er vi nogle politikere, der gerne vil deltage i debatten".

Daværende landsstyremedlem Alfred Jakobsen var enig:

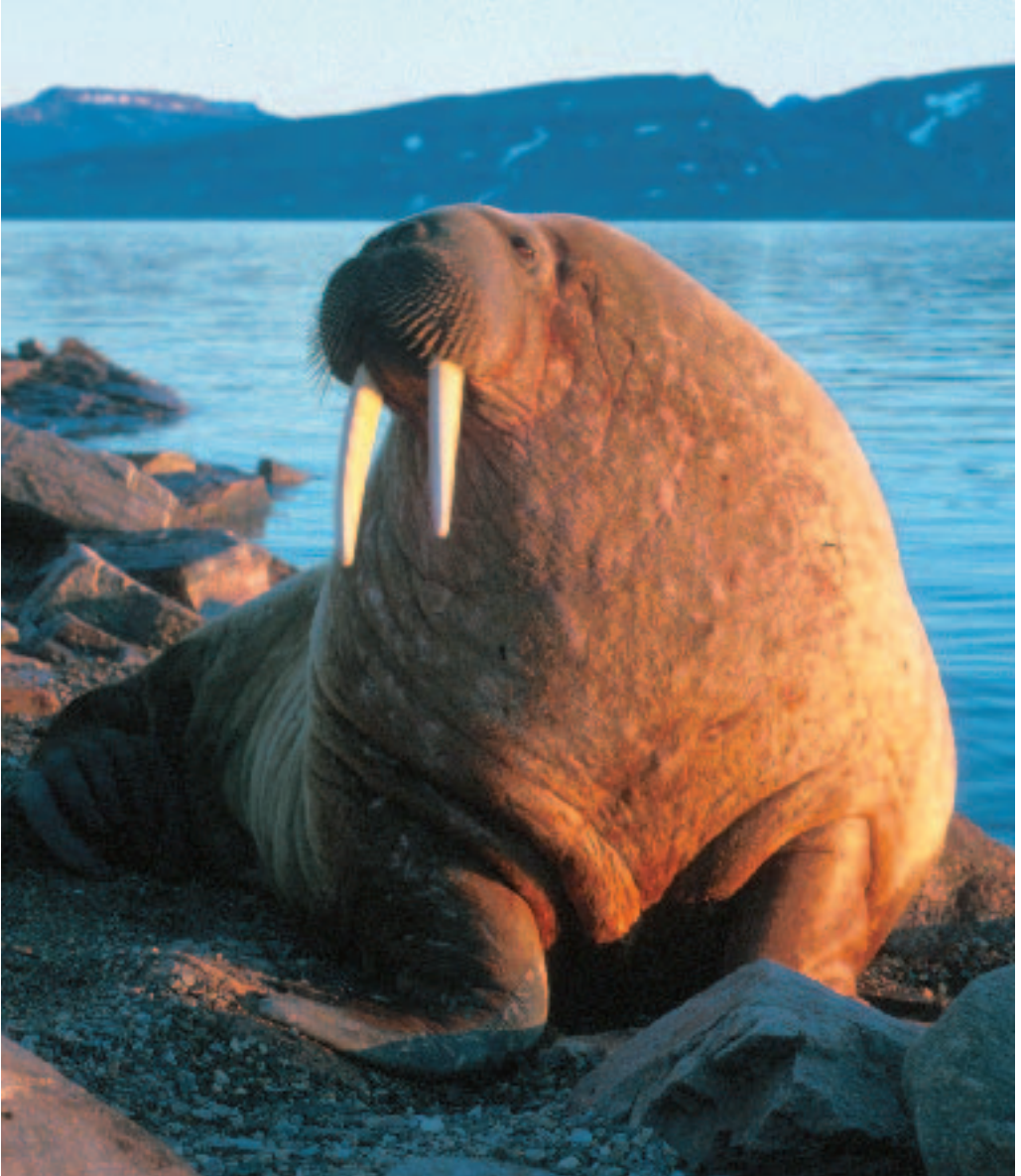
"Medierne vil sikkert være de bedste kanaler til at give viden og information om miljøforhold. De har en vigtig rolle at spille i vores stadige demokratiudvikling og i vores rolle i relation til de globale miljøproblemer".

Men der var også meget bred enighed om, at de grønlandske medier ikke gør det godt nok, når det gælder dækningen af natur- og miljøstoffet, som skal danne basis for den offentlige debat. Jess G. Berthelsen, formand for Grønlands største lønmodtagerorganisation SIK med 11.000 medlemmer, sagde: "Natur- og miljøstoffet dækkes ikke nær godt nok i de grønlandske medier. Jeg er sikker på, at mine medlemmer gerne vil have mere information om det her".

Hvalros.

Foto: Peter Bondo

Christensen, DMU.

Også Alfred Jakobsen efterlyste mere og bedre dækning af miljøstoffet i medierne: "Jeg kunne godt ønske mig, at de grønlandske journalister var mere miljøbevidste. Natur- og miljøstoffet dækkes kun sporadisk. Og det, de har, tager de fra de danske medier".

Peter Nielsen, kontorchef i Direktoratet for Miljø og Natur, var også enig: "Natur- og miljøstoffet dækkes ikke nær godt nok. Da vi udsendte den første rapport om Grønlands Biodiversitet i maj sidste år og rapporten Naturbeskyttelse i Grønland i august i år, blev rapportererne overhovedet ikke omtalt i medierne, selv om de blev udsendt med en pressemeddelelse. Og når stoffet bringes, sættes det ikke ind i et internationalt perspektiv".

Det internationale perspektiv blev også efterlyst af direktøren i Direktoratet for Miljø og Natur, Hans J. Høyer: "Når det internationale miljøstof alt for sjældent findes i de grønlandske medier, så er det bare telegrammer, der er gengivet uredigeret fra bureauer eller fra internettet. Emnerne sættes ikke ind i en grønlandsk ramme eller giver anledning til, at de indhenter kommentarer fra grønlandske kilder".

Generelt blev journalistikken i Grønland af ikke-journalister blandt de interviewede kritiseret for at være for ukritisk og præget af én-kildes artikler. Tove Søvn-

dahl Petersen sagde det på denne måde: "Det internationale perspektiv mangler fuldstændigt. Grønland er hele verden".

Også ICC's præsident Aqqaluk Lynge savner det internationale miljøstof: "Den grønlandske presse er meget pro-vinsiel. Der er eksempelvis meget lidt dækning af ICC's aktiviteter, selvom jeg sidder her i Nuuk. Der er ingen kvalificeret dækning af natur- og miljøstoffet. Og internationalt miljøstof behandles kun sporadisk".

Den kritik var journalisterne ikke uenige i. Som forklaring gav de først og fremmest manglende tid pga. den lave journalistiske bemanding på grønlandske medier: Alle journalister skal kunne dække alle emner. Der er ingen mulighed for specialisering.

Journalisterne var imidlertid enige i, at natur- og miljøstoffet ikke dækkes nær godt nok i de grønlandske medier i betragtning af, hvor vigtige disse emner er for det grønlandske samfund, både nu og i fremtiden. Redaktør på den ene af Grønlands to aviser A.G. Jens Brønden sagde: "Natur- og miljøstoffet dækkes fuldstændig tilfældigt i de grønlandske medier. På aviserne hænger det sammen med begrænset plads - artiklerne skal jo bringes på to sprog - og med begrænsede journalist-ressourcer. Men det er da rigtigt, at pga. de særlige

konsekvenser for Grønland af de globale miljøproblemer som klimaændringer og POP'erne, ville det være helt relevant at prioritere miljøstoffet højt”.

Peter Nielsen, kontorchef i Direktoratet for Miljø og Natur, efterlyste flere nuancer i dækningen af natur- og miljøstoffet: ”Når endelig natur- og miljøstoffet dækkes, så sker det alt for enøjet: Altid fra et fangersynspunkt. Medierne ser eksempelvis aldrig stoffet i forhold til turismen, som jo netop er baseret på naturoplevelser og uberørt natur”.

Såvel journalisterne selv som mange af de interviewede påpegede, at den manglende dækning af natur- og miljøstoffet - udover de sparsomme journalist-ressourcer på medierne - også skyldes manglende viden om emnerne hos journalisterne. Sofia Geisler, uddannelsesleder på Journalistskolen i Nuuk sagde: ”Vi har et problem med, at journalisterne ikke har tilstrækkelig indsigt i natur- og miljøspørgsmål. Jeg synes heller ikke, at den nuværende dækning af natur- og miljøstoffet er tilstrækkelig”.

Mange - journalisterne selv såvel som de øvrige interviewede - påpegede behovet for efteruddannelse af grønlandske journalister. Journalister i Grønland har som danske journalister adgang til efteruddannelse på Den Journalistiske Efteruddannelse i Århus, men kun få får mulighed for at benytte sig af den, fordi

det koster arbejdsgiveren en flybillet til Danmark oven i kursusprisen. Journalistskolen i Nuuk har på papiret pligt til at tilbyde journalisterne efteruddannelse, men har ikke fået bevillinger, der gør det muligt at leve op til denne forpligtelse. Derfor efterlyste såvel Journalistskolen som mange journalister og andre interviewede efteruddannelses tilbud for journalister i Nuuk.

Men journalisterne og flere andre rettede også skytset den anden vej. De mente, at der var behov for mere og bedre information til medierne og offentligheden fra de to store institutioner på området: Grønlands Naturinstitut og Direktoratet for Miljø og Natur. Maria Simonsen, redaktionschef på KNR's Radioavis sagde blandt andet: ”Jeg tror, radioen skal prioritere natur- og miljøstoffet mere. Det er stofområder, vi vil gøre mere ud af. Men vi mangler også saglig information fra forskere og forvaltere”.

Henriette Rasmussen, tidligere FN rådgiver og Grønlands repræsentant i IUCN påpegede, at der er brug for at gøre stoffet mere forståeligt: ”De rapporter, der publiceres af Naturinstitutet og Direktoratet for Miljø og Natur, som eksempelvis Grønlands Biodiversitet, burde laves i en folkelig udgave”.

Peter Nielsen, kontorchef i Direktoratet for Miljø og Natur, er blevet mere og mere opmærksom på, at direktoratet

Smeltevand i Arktis kær.

Foto: Lars Moseholm.

har et problem i forhold til offentligheden: "Vi bliver nødt til at lægge vort arbejde om her i direktoratet. Vi skal lægge mere vægt på information og holdningsbearbejdning", sagde han.

4.4. Medierne er nøglen

Som det fremgår af ovenstående, var der hos de interviewede enighed om, at medierne, dvs. journalisterne er nøglen til mere natur- og miljødebat i Grønland og dermed større viden og bevidsthed om natur- og miljøspørgsmål i befolkningen.

Og det blev tillige påpeget, at journalisterne har brug for mere viden for at kunne dække natur- og miljøstoffet. Samtidig blev der hos alle interviewede efterlyst efteruddannelse af de grønlandske journalister.

Disse konklusioner er afsæt for et miljøstøtteprojekt, der gennemføres af Den Journalistiske Efteruddannelse og er rettet mod journalister ved de grønlandske nyhedsmedier. Dvs. de to aviser A.G. og Sermitsiaq samt KNR, først og fremmest radioavisen og TV-avisen, men også KNR's kulturredaktioner, som står for baggrundsudsendelser. Formålet med projektet er: "at øge de grønlandske journalisters viden om og interesse for natur- og miljøspørgsmål, såvel de lokale natur- og miljøspørgsmål som internationale miljøspørgsmål af betydning for Arktis med henblik på en såvel

kvalitativ som kvantitativ øget presse-dækning af dette stofområde for herigennem at fremme debat og viden om natur- og miljøforhold i det grønlandske samfund".

Det skal ske først og fremmest gennem et kursus i natur- og miljøjournalistik, som afvikles i Nuuk i foråret 2002. Kurset består af tre moduler på tilsammen 10 hele kursusdage. På kurset vil der blive undervist i de emner, der anses for de vigtigste for Grønland, og som derfor også er blandt Miljøstøtteordningens hovedindsatsområder. Det er: Forvaltning af de levende ressourcer, herunder undervisning i Grønlands økologi, biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse, klimaændringer, de organiske miljøgifte (POP'erne), natur- og miljøkonsekvenser af olie- og mineraludvinding (da Grønland sigter mod at gøre dette til det næstvigtigste erhverv efter fiskeri), affaldshåndtering samt strategier for bæredygtig udvikling. Underviserne vil være de relevante forskere og eksperter fra Danmark og Grønland. Dermed vil kursisterne tillige blive præsenteret for de vigtigste mundtlige kilder til den fremtidige dækning af natur- og miljøstoffet. På kurset vil deltagerne desuden blive udstyret med relevante skriftlige kilder til hvert emne i form af bøger, rapporter, nyhedsbreve og internetkilder. Endelig vil kursisterne blive tilskyndet til - i lighed med danske journalister - at bruge natur- og

miljøorganisationerne som "alternativ ekspertise", kilder og kommentatorer ved, at de danske afdelinger af de største internationale natur- og miljøorganisationer WWF Verdensnaturfonden og Green-peace samt den største danske natur- og miljøorganisation Danmarks Naturfredningsforening på kurset vil få lejlighed til at præsentere sig for deltagerne.

Da det tydeligt fremgik af interviewene i efteråret 2000, at de sparsomme journalistressourcer på de grønlandske medier giver meget lidt tid til research, opbyggende journalistik og læsning af baggrundsmateriale, og da journalisterne desuden efterlyste mere information fra forskere og forvaltere, er det tillige en del af projektets formål at introducere medarbejderne ved Grønlands Naturinstitut og Direktoratet for Miljø og Natur samt evt. andre relevante samarbejdspartnere for metoder, der kan gøre informationer fra disse institutioner lettere og hurtigere tilgængelig for journalisterne. Det kan eksempelvis ske ved at arrangere udvidede pressemøder, hvor de vigtigste aktører i forbindelse med det præsenterede emne er tilstede. Formålet er dels at journalisterne kan spare tid ved at have alle relevante kilder samlet, dels at tilskynde journalisterne til at bruge flere kilder, dvs. at belyse en problemstilling fra flere vinkler.

Det skete eksempelvis som led i projektet i december 2001, da daværende landsstyremedlem Alfred Jakobsen præsenterede en ny fuglebekendtgørelse. Udover at Alfred Jakobsen præsenterede og gennemgik den nye bekendtgørelse, var også fiskernes og fangernes organisation KNAPK og den grønlandske afdeling af Dansk Ornitologisk Forening Timmiaq inviteret til at præsentere deres syn på bekendtgørelsen. Samtidig blev journalisterne forsynet med en omfattende pressemappe med relevant baggrundsmateriale til dækning af fuglebekendtgørelsen. Pressemødet resulterede i en bred og nuanceret dækning af fuglebekendtgørelsen.

Andre tiltag vil eksempelvis være at arrangere mini-seminarer på Naturinstituttet om konkrete, aktuelle emner, presse-briefinger i forbindelse med internationale møder, hvor Grønland er repræsenteret, og hjælp til udarbejdelse af publikationer til offentligheden om natur og miljøspørgsmål. Naturinstituttet og Direktoratet for Miljø og Natur bliver derudover tilbudt rådgivning i, hvordan de to institutioner generelt kan styrke deres kommunikation til medierne og til offentligheden.

Projektet er blevet modtaget meget positivt af alle parter og der er stor interesse for kurset i natur- og miljøjournalistik

og for projektets øvrige tilbud. Der er etableret en følgegruppe for projektet bestående af direktør Klaus Nygaard, Grønlands Naturinstitut, direktør Hans J. Høyer, Direktoratet for Miljø og Natur, nyhedschef Najattaaq Mathiassen, KNR og formand for Grønlands Presseforening, journalist Erik Holmsgaard, Sermitsiaq. Projektet afsluttes endeligt i foråret 2003.

KONVENTIONER

5.1 Miljøet - en international udfordring

Miljøtilstanden i Arktis afspejler den globale miljøtilstand og det har vist sig, at mange af de forurenende stoffer, der i dag findes i Arktis, er bragt dertil med vind og havstrømme fra andre dele af verden. Derfor er internationalt samarbejde om beskyttelsen af miljøet i dag en nødvendighed.

En lang række af de væsentligste miljøproblemer vil i dag ikke længere kunne løses/reguleres på nationalt plan, men kan alene håndteres internationalt - enten regionalt eller på globalt plan.

5.2 Specielt indsatsområde i 2001 i Miljøstyrelsen

Hjemmestyrene i Grønland og på Færøerne har sammen med Miljøstyrelsen fokus på konsekvenserne af den grænseoverskridende forurening med svært nedbrydelige kemiske stoffer, det såkaldte "beskidte dusin". Disse stoffer, som bl.a. også indbefatter DDT, PCB og Dioxin, transporteres tværs over kloden fra f.eks. industriområderne i Europa og Asien til Arktis, hvor de ophobes i dyr og mennesker. Man frygter at disse stoffer påvirker hormonbalancen.

Med underskrivelsen af Stockholmkonventionen i 2001 blev det første skridt taget til at bandle "det beskidte dusin".

De nye internationale regler skal gennemføres i praksis i alle lande, og som en del af den danske miljøstøtte til Arktis støtter Miljøstyrelsen projekter, der skal sikre at også Grønland og Færøerne kan tiltræde den internationale miljøkonvention om "det beskidte dusin" og andre internationale miljøaftaler.

Miljøstyrelsen arbejder endvidere på, at en ny international konvention om begrænsning af forurening med kviksølv kan gennemføres. Dette er en meget væsentlig konvention for befolkningen i Arktis, hvor ophobningen i f.eks. sæler og hvaler har vist sig at være meget stor. Da netop disse dyr udgør en væsentlig del af fødegrundlaget for befolkningen, er det vigtigt at få nedbragt forureningen betydeligt.

Med udgangen af 2001 har Miljøstyrelsen afsluttet et arbejde med at kortlægge, hvilke af de konventioner, ministeriet er ansvarlig for, som også gælder for henholdsvis Færøerne og Grønland.

Listen over konventionerne har været forelagt hjemmestyrene og er blevet drøftet med de relevante direktorater/-ministerier både i Grønland og på Færøerne. Ved disse møder er det endvidere blevet drøftet, hvordan samarbejdet omkring eksisterende konventioner og ratifikation af kommende konventioner skal forløbe i fremtiden.

Dette har affødt en direkte kontakt mellem sagsbehandlerne i Miljøstyrelsen og i de to hjemmestyrer og en aftale med det grønlandske hjemmestyre om assistance til at vurdere de lovgivningsmæssige konsekvenser i forbindelse med implementering af forskellige natur- og miljøkonventioner.

Således har Skov- og Naturstyrelsen i 2001 hjulpet det grønlandske hjemmestyre med at udarbejde et forslag til naturbeskyttelseslov, som ikke mindst tager de internationale regler på området i betragtning.

5.3 Liste over konventioner

Listen over internationale miljø- og naturkonventioner og aftaler indenfor Miljøministeriets ansvarsområde, som Danmark har ratificeret med og uden forbehold for Grønland og Færøerne, har været i høring hos og drøftet med hjemmestyjerne i Grønland og på Færøerne. I listen er kun konventioner og aftaler med relevans for det Færøske og Grønlandske område medtaget. Således er aftaler om f.eks. Østersøen, Nordsøen, Antarktis mv. udeladt. Ligeledes er aftaler, der er ophævet, udeladt. Listen er opstillet kronologisk.

1968

Europæisk overenskomst af 16. september 1968 om begrænset anvendelse af visse detergenter i vaske- og rengøringsmidler.

Ratificeret af Danmark den 15-01-1971 og trådt i kraft den 16-02-1971. Gældende for Grønland og Færøerne.

Protokol af 25. oktober 1983 til ændring af den europæiske overenskomst om begrænset anvendelse af visse detergenter i vaske- og rengøringsmidler. Forbehold for både Færøerne og Grønland.

1971

Konvention af 2. februar 1971 om vådområder af international betydning navnlig som levesteder for vandfugle (Ramsar-konventionen).

Ratificeret af Danmark den 19-08-1977 og trådt i kraft den 19-12-1977. Gældende for Grønland og Færøerne.

Ændringsprotokol af 3. december 1982 til Ramsar-konventionen af 2. februar 1971 om vådområder af international betydning, navnlig som levesteder for vandfugle.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Ændringer af 3. juni 1987 til Ramsar-konventionen af 2. februar 1971 om vådområder af international betydning, navnlig som levesteder for vandfugle. Forbehold for Færøerne og Grønland.

1972

Konvention af 29. december 1972 om forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer (London-

konventionen) med tilhørende protokoller og ændringer.

Ratificeret af Danmark den 23-10-1974 og trådt i kraft den 30-08-1975.

Gældende for Grønland og Færøerne. Forbeholdet for Færøerne blev trukket tilbage med virkning fra 15-11-1976.

1973

Konvention af 3. Marts 1973 om handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter (Washington-konventionen (CITES) med tilhørende ændringer.

Ratificeret af Danmark den 26-07-1977 og trådt i kraft den 24-10-1977.

Gældende for Grønland og Færøerne. Ved ratifikationsinstrumentets deponering blev det meddelt at konventionen først vil blive bragt til anvendelse på Færøerne, når de færøske myndigheder har fået gennemført den fornødne lovgivning.

Konvention af 2. november 1973 med tilhørende protokol af 17. februar 1978 om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL, 1973/1978).

Ratificeret af Danmark den 27-11-1980 og trådt i kraft den 02-10-1983.

Forbeholdet for Grønland og Færøerne er ophævet (01-01-1997 for Grønland med undtagelse for Bilag 4 og 25-04-1985 for Færøerne).

1974

Miljøbeskyttelseskonvention af 19. februar 1974 mellem Danmark,

Finland, Norge og Sverige med dertil hørende protokol.

Ratificeret af Danmark den 09-09-1974 og trådt i kraft den 05-10-1976.

Gældende for Grønland og Færøerne.

1979

Konvention af 19. september 1979 om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt naturlige levesteder (Bern-konventionen).

Ratificeret af Danmark den 08-09-1982 og trådt i kraft den 01-01-1983.

Ikke gældende for Grønland og Færøerne.

Konvention af 23. juni 1979 om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr (Bonnkonventionen) med tilhørende protokoller og ændringer.

Ratificeret af Danmark den 05-07-1982 og trådt i kraft den 01-11-1983.

Ikke gældende for Grønland. Forbeholdet for Færøerne er trukket tilbage pr. 13-09-1990. De efterfølgende ændringer har forbehold for Grønland.

Konvention af 13. November 1979 om grænseoverskridende luftforurening over store afstande (Geneve-konventionen - LRTAP, 1979).

Ratificeret af Danmark den 18-06-1982 og trådt i kraft den 16-03-1983.

Rammekonventionen er gældende for Grønland og Færøerne.

Protokol af 28. september 1984 til konventionen af 13. november 1979 om

grænseoverskridende luftforurening over store afstande, om langsigtet finansiering af samarbejdsprogrammet for overvågning og vurdering af transport af luftforurenende stoffer over store afstande i Europa (EMEP).

Gældende for Grønland og Færøerne.

Protokol af 9. juli 1985 til konventionen af 13. september 1979 om grænseoverskridende luftforurening over store afstande, angående reduktion af svovludsendelser eller disses grænseoverskridende strømme.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Protokol af 31. oktober 1988 om begrænsning af emissionen af kvælstofoxider og disses transport på tværs af grænserne.

Forbehold for både Grønland og Færøerne.

Protokol af 18. november 1991 om kontrol med VOC- emissionerne

Forbehold for både Grønland og Færøerne.

Protokol af 14. juni 1994 om yderligere reduktion af emissionerne.

Forbehold for både Grønland og Færøerne.

Protokol af juni 1998 om Tungmetaller.

Gældende for Færøerne og Grønland.

Protokol af juni 1998 om POP'er (Persistente Organiske Forbindelser).

Gældende for Færøerne og Grønland.

1983

Overenskomst af 26. august 1983 med Canada om samarbejde vedrørende havmiljøet.

Ratificeret af Danmark den 26-08-1983 og trådt i kraft samme dato.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Konventionen er overført til Forsvarsministeriet jf.: "Aftale mellem Miljø- & Energiministeriet og Forsvarsministeriet om forsvarets opgaver og beføjelser på havmiljøområdet som overført fra Miljø- & Energiministeriet".

1985

Wienerkonventionen af 22. marts 1985 om beskyttelse af ozonlaget.

Ratificeret af Danmark den 29-09-1988 og trådt i kraft den 28-12-1988.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Den til Wienerkonventionen af 22. marts 1985 om beskyttelse af ozonlaget knyttede Montrealprotokol af 16.

september 1987 om stoffer, der nedbryder ozonlaget. Ratificeret af Danmark den 16-12-1988 og trådt i kraft den 01-01-1989.

Forbehold for Færøerne og Grønland er trukket tilbage (20-12-91 for Grønland og 12-02-97 for Færøerne).

Montrealprotokollen af 16. september 1987 om stoffer, der nedbryder ozonlaget, som ændret ved parternes efterfølgende møder den 29. juni 1990 og 25. november 1992 (London-ændringen og Københavnændringen). Ratificeret af Danmark den 20-12-91 og trådt i kraft den 10-08-92.

Gældende for Grønland men ikke for Færøerne.

1989

Basel-konventionen af 22. marts 1989 om kontrol med grænseoverskridende transport af farligt affald og bortskaffelse heraf med tilhørende tilføjelser og protokol.

Ratificeret af Danmark den 06-02-1994 og trådt i kraft den 07-05-1994.

Gældende for Grønland og Færøerne. Tilføjelser fra 1995 er med forbehold for Færøerne.

Aftale af 20. Januar 1989 med Finland, Norge og Sverige om samarbejde over statsgrænserne for at forhindre eller begrænse skader på mennesker eller ejendom eller i miljøet i tilfælde af ulykker.

Ratificeret af Danmark den 20-01-1989 og trådt i kraft den 09-08-1989. Gældende for Grønland og Færøerne. Forbehold for Færøerne trukket tilbage med virkning fra den 29-03-1989.

1990

International Konvention af 1990 om Beredskab, Bekæmpelse og Samarbejde vedrørende Olieforurening (Beredskabs-

konventionen (OPRC).

Ratificeret af Danmark den 02-10-1996 og trådt i kraft den 22-01-1997. Gældende for Grønland men ikke for Færøerne.

1991

Konvention af 25. Februar 1991 om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne (Espoo-konventionen – ECE).

Ratificeret af Danmark den 14-03-1997 og trådt i kraft den 10-09-1997. Gældende for Grønland og Færøerne.

1992

Konvention af 17. Marts 1992 om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og internationale søer med tilhørende protokol.

Ratificeret af Danmark den 28-05-1997 og trådt i kraft den 26-08-1997. Gældende for Grønland men ikke for Færøerne.

Konvention af 5. juni 1992 om den biologiske mangfoldighed (Biodiversitetskonventionen).

Ratificeret af Danmark den 21-12-1993 og trådt i kraft den 21-03-1994. Gældende for Grønland og Færøerne.

FN's rammekonvention af 9. juni 1992 om klimaændringer (Klimakonventionen).

Ratificeret af Danmark den 21-12-1993 og trådt i kraft den 21-03-1994.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Konvention af 1992 om beskyttelse af det marine miljø i Nordøst Atlanten (OSPAR)

Ratificeret af Danmark den 25-12-95 og trådt i kraft den 25-03-1998.

Forbehold for Grønland trukket tilbage med virkning fra den 17-04-1996 og for Færøerne fra den 16-11-1998.

ECE-konventionen om grænseoverskridende virkninger af industriuheld, 17. marts 1992.

Traktaten er ratificeret den 27-03-2001.

1993

Aftale af 29. Marts 1993 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbejde vedrørende bekæmpelse af forurening af havet med olie eller andre skadelige stoffer.

Ratificeret af Danmark den 22-04-1993 og trådt i kraft den 16-01-1998.

Gældende for Grønland og Færøerne.

Konventionen er overført til Forsvarsministeriet jf.: "Aftale mellem Miljø- & Energiministeriet og Forsvarsministeriet om forsvarets opgaver og beføjelser på havmiljøområdet som overført fra Miljø- & Energiministeriet".

1998

Konvention af 25. juni 1998 om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (Århuskonventionen).

Ratificeret af Danmark den 29-09-2000 og trådt i kraft 30-10-2001.

Forbehold for Grønland og Færøerne.

MILJØSTØTTE TIL ARKTIS - FORDELING AF MIDLER I 2001

Miljøstøtten til Arktis administreres i henhold til Danmarks tilslutning i 1991 til den Arktiske miljøbeskyttelsesstrategi (AEPS) samt delstrategien vedr. Arktis¹. Indsatsen skal bidrage til at sikre:

- naturbevarelse og bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne,
- en miljømæssig bæredygtig erhvervs- og samfundsudvikling, samt
- overvågning, forebyggelse og begrænsning af forureningen af luft, vand og jord.

Ved administrationen af miljøstøtten bistås Miljøstyrelsen af Det Rådgivende Udvalg for Arktis, koordinationsudvalget for Arctic Monitoring and Assessment Program (AMAP) samt relevante myndigheder og organisationer.

Der er i 2001 givet tilsagn om tilskud til 63 projekter for et samlet beløb på 41,0 mill. kr.⁽²⁾ Der har været udbetalinger - herunder til tidligere igangsatte aktiviteter - for 37,0 mill. kr. I de tilfælde, hvor det forbrugte beløb på et projekt er mindre end tilsagnsbeløbet, tilbageføres differencen til rammebevillingen og vil derfor kunne genbruges til en ny aktivitet. De samlede tilsagn om tilskud kan derfor afvige fra årets finanslovsbevilling. Finanslovsbevillingen for 2001 var på 40,6 mio. kr., hvortil kom en særskilt bevilling på 4,7 mio. kr. til særskilte miljøundersøgelser i Dundasområdet ved Thule Airbase. Midlerne til de særlige

miljøundersøgelser ved Thule Airbase forventes overført til finansåret 2002 og udmøntet der. Det samme gælder støttetilsagn som ikke blev effektueret grundet udgiftsstopet i december 2001.

Tilskud til de enkelte delprogrammer i mio. kr.:

AEPS/AMAP	12,2
Det arktiske miljøprogram	
• Videnopbygning	10,3
• Konkrete tiltag	8,0
• Baseområder Grønland	0,1
Arktis i øvrigt	2,0
Oprindelige folk	8,4
I alt	41,0

Tilskud fordelt på indsatsområder i mio. kr.:

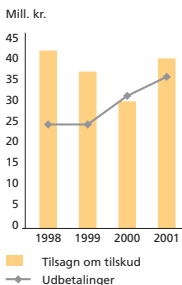
Biodiversitet/monitoring	3,3
Grænseoverskridende/ regional forurening	11,9
Lokale miljøprojekter/ Information m.m.	8,6
Klimaændringer og ozonnedbrydning	5,4
Støtte til oprindelige folk og NGO'er	9,6
Base- og stationsområder	0,1
Andre udgifter	2,1
I alt	41,0

Indsatsen er opdelt i 4 delprogrammer:
1: AEPS/AMAP omfatter den danske del af det arktiske monitoringsprogram

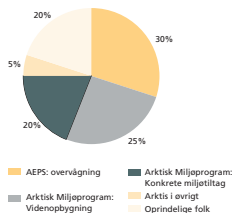
¹ Delstrategi vedr. indsats til beskyttelse af det arktiske miljø (1994)

1 Tilsagn og udgifter.

Mill. kr. 1998 – 2001.

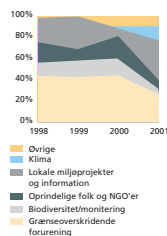

2 Tilsagn fordelt på delprogrammer. Procentvis fordeling 2001.

3 Tilsagn fordelt på indsatsområder.

Procentvis fordeling 1998-2001.

AMAP, som er et af 5 underprogrammer under den Arktiske miljøstrategi (AEPS), hvor der er etableret et samarbejde mellem de 8 arktiske lande. 2: Det Arktiske miljøprogram - videnopbygning støtter projekter, der bidrager med dokumentation og ny viden af betydning for løsning af miljøproblemer i arktiske samfund, især Grønland. 3: Det Arktiske Miljøprogram - konkrete miljøtiltag omfatter aktiviteter, som sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø og fremme miljøbevidstheden i den danske del af Arktis. 4: Støtte til oprindelige folk anvendes primært til at inddrage de fire oprindelige folks organisationer (Same Rådet, ICC, AIA og RAIPON) i det arktiske miløjsamarbejde. Under delprogrammet afholdes udgifter til drift af De oprindelige Folks Sekretariat i København. I 2000 og 2001 er støttet aktiviteter til hjælp for den oprindelige arktiske befolkning i Rusland. Støtten koncentrerer sig om institutionsopbygning og vidensudveksling blandt lokalbefolkningen i den arktiske del af Rusland. Hensigten er at hjælpe den arktiske oprindelige befolkning til tålelige miljøforhold og hjælpe dem til kontakt til den øvrige del af det arktiske miløjsamarbejde.

Ca. 30 pct. af bevillingen er i 2001 anvendt til det arktiske monitoringsprogram AMAP, mens 45 pct. er anvendt til Det Arktiske Miljøprogram.⁴ Ca. 20% er anvendt som støtte til de oprindelige folks organisationer og 5% til baseområder samt øvrige udgifter som trykkeudgifter, rejsestøtte m.m.

Den særlige støtte på 50 mio. kr. til et sektorprogram for miljø- og energimæssig renovering i Grønland er ikke medtaget i nærværende kapitel.

Der er ikke sket væsentlige strategiske ændringer i prioriteringen af indsatsområderne i forhold til året før. Der har dog de sidste år været en tendens til øget støtte til løsning af konkrete miljøproblemer i den danske del af Arktis ligesom støtten til befolkningen i den arktiske del af Rusland er øget i takt med bestræbelserne for, at befolkningen kan få tålelige miljøforhold.

Indsatsen omfatter et bredt spekter af områder.⁵⁾

Administrationen er baseret på et tæt internationalt samarbejde med de øvrige 8 arktiske lande, Grønlands Hjemmestyre og den danske ressourcebase.

Indsatsen har skabt en række konkrete resultater inden for den brede vifte af aktiviteter og er del af en langsigtet indsats for bæredygtig udvikling, især i den danske del af Arktis. Aktiviteterne er således et vigtigt element i den fortsatte styrkelse af Hjemmestyreadministratio- nen med henblik på, at administratio- nen kan tage hånd om egne miljøproblemer.

For en nærmere beskrivelse og vurdering af de gennemførte aktiviteter henvises til de efterfølgende kapitler.

THE ARCTIC MONITORING AND ASSESSMENT PROGRAMME 2. FASE

AMAP gennemføres i samarbejde med regeringerne i Canada, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA. Programmet overvåger niveauerne af grænseoverskridende forurening i Arktis og vurderer virkningen af forureningen på miljøet og sundheden. Formålet med dette er at tilvejebringe det videnskabelige grundlag for rådgivning af regeringerne om hvilke tiltag, som er nødvendige – eller som ikke er nødvendige – for at forbedre tilstanden i det arktiske miljø.

2. fase af programmet afsluttes med Arktisk Råds ministermøde i 2002. Miljøstøtteordningen har siden 1997 gennemført projekter, som har til formål at implementere 2. fase af programmet i Grønland og på Færøerne. Dette indebærer, at der er gennemført en stribe projekter, som tilsammen belyser det grønlandske og færøske miljøes belastning med tungmetaller som f.eks. kviksølv, radioaktive stoffer og tungt nedbrydelige organiske forbindelser som PCB, dioxin m.v. Der er også gennemført undersøgelser i Grønland, som belyser, hvorfra forureningen stammer, og hvorledes den spredes til den danske del af Arktis. Endvidere er der gennemført undersøgelser, som har påvist, at nogle af disse miljøgifte findes i så høje koncentrationer i Grønland og på Færøerne, at de påvirker grønlandernes og færingeres sundhedstilstand i negativ retning.

Miljøstøtte til Arktis' årsberetning for 1998 indeholder en gennemgang af de prioriteter, som ligger til grund for udformning af programmet for 2. fase af AMAP.

7.1 AMAP projektliste

<i>Projekttitel</i>	Administration af rejsemidler under ordningen 2002. 123/000-0192
<i>Projektansvarlig</i>	Dansk Polar Center
<i>Projektformål</i>	Der ydes støtte til møde- og konferencedeltagelse vedrørende det arktiske miljøarbejde for danske rådgivere, eksperter og konsulenter, oprindelige folks organisationer i Rusland og Grønland, relevante NGO'er og russiske videnskabsfolk. Det Arktiske Miljøsekretariat i Dansk Polarcenter bistår Miljøstyrelsen i administrationen af denne støtte, som en bloc er henlagt til sekretariatet.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 250.000 - tillægsansøgning
<i>Status</i>	Igangværende

<i>Projekttitel</i>	Monitoring of Atmospheric Pollution in West Greenland, 2001 123/000-0225
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for atmosfærisk miljø
<i>Projektformål</i>	For at belyse eksponeringen af den luftbårne forurening fra det Nordamerikanske kontinent i Vestgrønland foretages luftmålinger i Vestgrønland. Ved Nuuk vil der i 2001 – i første omgang på halv-uge basis – blive opsamlet prøver med en semi-automatisk filterpack-opsamler. Filtrene analyseres ved hjemkomsten for gas- og partikelformige svovl- og kvælstofforbindelser samt for partikelbårne tungmetaller og grundstoffer. Driftsperioden frem til sommeren anses for en pilotfase, hvor procedurerne for eksponering, udskiftning og forsendelse af filtre indarbejdes og tilrettes.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.258.000 (senere justeret til 1.158.000)
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Analyseresultaterne lagres i AMAPs internationale data-centre og afrapporteres i AMAP's assessment-rapporter.
<i>Projekttitel</i>	Measurements of Gaseous Elemental Mercury at Faroe Islands, 2001 123/000-0226
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for atmosfærisk miljø.
<i>Projektformål</i>	Projektet vil ved brug af en i forvejen anskaffet Tekran monitor måle niveauerne af atmosfærisk kviksølv på Færøerne i 2001 med henblik på at vurdere omfanget – i relation til marin transport – af kviksølv transport til og fra Færøerne og med henblik på at belyse kilderne til forureningen. Projektet stiler mod at øge forståelsen af kviksølvniveauerne og kviksølvodynamikken på Færøerne.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening.
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 100.000
<i>Status</i>	Igangværende

<i>Afrapportering</i>	Resultaterne vil blive rapporteret i AMAP's assessment-rapporter og publiceres endvidere i en rapport og en videnskabelig peer reviewed artikel.
<i>Projekttitel</i>	Biological time trend programme 2001-04 123/000-0230
<i>Projektansvarlig</i> <i>Projektformål</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø Projektet er den afsluttende del af et 5-årigt projekt, som blev påbegyndt i 1999. Miljøprøver fra Grønland indsamles i 2001, 2002 og 2003 og analyseres for POPer og tungmetaller i hhv. 2002, 2003 og 2004. Projektet skal tilvejebringe en højere opløsning af tidstrends (1-årige) i udvalgte dele af AMAPs biologiske basisprogram, som gennemføres med 5-års intervaller. Formålet er at øge antallet af tidsmæssige målepunkter for hurtigere end ellers at blive i stand til – med statistisk signifikans – at vurdere om niveauerne af disse stoffer er stigende eller faldende i Grønland.
<i>Indsatsområde</i> <i>Projektstøtte</i> <i>Status</i> <i>Afrapportering</i>	Grænseoverskridende/regional forurening Kr. 2.739.000 Igangværende Analyseresultaterne lagres i AMAPs internationale data-centre og afrapporteres i AMAPs assessment-rapporter.
<i>Projekttitel</i>	Måling af kviksølv i Anderma, Rusland 123/000-0245
<i>Projektansvarlig</i> <i>Projektformål</i>	AMAP Sekretariatet AMAP Sekretariatet har sammen med de canadiske myndigheder (Department of Indian and Northern Affairs) fået en aftale i stand med Roshydromet om at opstille en Tekran monitor syd for Nova Semlja, som vil kunne måle den atmosfæriske kviksølv fra de centrale dele af Europa og den europæiske del af Rusland. Det russiske analyseinstitut Thyphon er ansvarlig for driften og analysearbejdet. Måledata fra Anderma vil være nyttige for AMAP's og ACAPs dokumentation af kviksølvforureningens transportruter og kilder, som i høj grad påvirker den danske del af

<i>Indsatsområde</i>	Arktis. Dataene kan endvidere bidrage til udviklingen af den atmosfæriske transportmodel, som DMU arbejder med under AMAP-programmet. De russiske data vil desuden være vigtige for arbejdet med en eventuel international aftale om kviksølv under UNEP.
<i>Projektstøtte</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Status</i>	Kr. 100.000
<i>Afrapportering</i>	Igangværende
	Analyseresultaterne lagres i AMAPs internationale data-centre og afrapporteres i AMAP's assessment-rapporter.
<i>Projekttitel</i>	Fact sheet om tungmetaller
	123/001-0205
<i>Projektansvarlig</i>	Trykkeriet Olsen & Olsen
<i>Projektformål</i>	Projektet sikrer trykningen af informationsark, som er udarbejdet under Arktisk Råd. Arkene opsummerer og informerer om de arktiske landes fælles konklusioner og beslutninger angående det arktiske miljøes belastning med tungmetaller. Der er tidligere udarbejdet tilsvarende ark vedrørende POPer og radionukleider. Arkene indgår i det materiale, som ligger til grund, når nationale delegationer fra de arktiske lande deltager i internationale forhandlinger om reduktion af udledning af farlige stoffer.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 20.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Projekttitel</i>	Drift af Det Arktiske Miljøsekretariat 2001 – 31. marts 2002
	123/001-0273
<i>Projektansvarlig</i>	Dansk Polar Center
<i>Projektformål</i>	Projektet sikrer gennem driften af Det Arktiske Miljøsekretariat sekretariatsfunktioner og programkoordination m.v. i forbindelse med Danmarks deltagelse i AMAP og AEPS herunder AMP-V-programmet og programmet for Oprindelige Folk.
<i>Indsatsområde</i>	Andet

<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.846.250
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Projekttitel</i>	Drift af Det Arktiske Miljøsekretariat 1. april 2002 – 31. marts 2004 123/001-0282
<i>Projektansvarlig</i>	Dansk Polar Center
<i>Projektformål</i>	Projektet sikrer gennem driften af Det Arktiske Miljøsekretariat sekretariatsfunktioner og programkoordination m.v. i forbindelse med Danmarks deltagelse i AMAP og AEPS, herunder AMP-V-programmet og programmet for Oprindelige Folk.
<i>Indsatsområde</i>	Andet
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 3.731.632
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Projekttitel</i>	Screening of contaminants in Greenland Human Diet 123/001-0283
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
<i>Projektformål</i>	Projektet er den afsluttende del af et 3-årigt projekt, der blev påbegyndt i 1999. Den grønlandske befolkning er gennem den traditionelle grønlandske kost udsat for høje indtag af visse forureningskomponenter. Tidligere undersøgelser har vist, at kviksølv, cadmium og POP'er indtages i mængder, som kan være skadelige for sundheden. Formålet med projektet er at måle niveauerne af disse stoffer i den del af de vigtigste grønlandske kostemner, som ikke i forvejen undersøges af AMAP. Resultaterne indgår i grundlaget for AMAPs Human Health assessments og kan danne grundlag for bl.a. kostvejledning til gravide kvinder m.fl. Projektet baserer sig på i forvejen indsamlede kostprøver. Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.065.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Analysesresultaterne lagres i AMAPs internationale datacentre og afrapporteres i AMAP's assessment-rapporter.

<i>Projekttitel</i>	Administration af rejsemidler under ordningen 2002 123/001-0284
<i>Projektansvarlig</i>	Dansk Polar Center
<i>Projektformål</i>	Der ydes støtte til møde- og konferencedeltagelse vedrørende det arktiske miljøarbejde for danske rådgivere, eksperter og konsulenter, oprindelige folks organisationer i Rusland og Grønland, relevante NGOer og russiske videnskabsfolk. Det Arktiske Miljøsekretariat i Dansk Polarcenter bistår Miljøstyrelsen i administrationen af denne støtte, som en bloc er henlagt til sekretariatet.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 750.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Projekttitel</i>	AMAP assessment rapporter 212/000-0034
<i>Projektansvarlig</i>	AMAP Sekretariatet
<i>Projektformål</i>	AMAP Sekretariatet i Oslo varetager udgivelsen af AMAPs assessment-rapporter for 2. fase af programmet. Rapporterne udkommer i efteråret 2002 i forbindelse med Arktisk Råds ministermøde. Rapporterne vil bestå af en række videnskabelige publikationer samt en mere populærvidenskabelig sammenskrivning. Udgifterne i forbindelse hermed samfinansieres af de arktiske lande. Hervedende tilskud udgør Danmarks bidrag til de fælles omkostninger.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 366.000
<i>Status</i>	Igangværende

DET ARKTISKE MILJØPROGRAM - VIDENOPBYGNING

AMP-videnopbygning støtter projekter, der bidrager med ny viden om miljø- og naturrelaterede forhold i Arktis. Projekterne skal derved bidrage til en miljømæssig bæredygtig samfundsudvikling i Arktis, især i Grønland. Projekter på Færøerne med arktisk relevans kan dog også opnå støtte.

Projekter under AMP - videnopbygning var i 2001 fortsat opdelt inden for de fire hovedområder: grænseoverskridende forurening, biodiversitet, klimaændringer og ozonlagets betydning.

Desuden var der et særligt ønske om at se projekter inden for områderne:

- Forvaltningsrelaterede undersøgelsesaktiviteter til brug for administration af erhvervsudøvelse med betydning for miljø og natur, herunder undersøgelser med relation til alternativ erhvervsudøvelse, som kan bidrage til økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling i Arktis
- Initiativer som bidrager til øget miljøbevidsthed i lokalsamfundene, eller bidrager til øget viden om miljø og natur i befolkningen
- Initiativer der sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø.

8.1 AMP-V projektliste

Projekttitel

Monitering af UV-belastningen af vegetationen i Zackenberg

123/000-0212

Projektansvarlig

Københavns Universitet, Botanisk Institut

Projektformål

Med baggrund i forventningen om en forøget UV-B indstråling i de arktiske egne i løbet af de kommende 15-20 år er projektets mål at iværksætte et monitoringsprogram. Dette tænkes primært baseret på klorofylfluorescensmålinger. Herudfra kan effekten af naturligt forekommende UV-B stråling på vegetationen vurderes over flere vækstsæsoner, og desuden kan udviklingen i planternes generelle stress tilstand i relation til korttidsvariationer og fluktuationer fra år til år beskrives. Projektet planlægges gennemført i Zackenberg.

Indsatsområde

Klimaændringer

Projektstøtte

Kr. 1.392.000

<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Indlæg i ZERO's årsrapport samt en samlet afsluttende rapport. I internationale tidsskrifter.
<i>Projekttitel</i>	Produktion af engelsksproget bestemmelsehåndbog over den grønlandske fauna af insekter, edderkopper og andre land-leddyr 123/001-0210
<i>Projektsvarlig</i>	Københavns Universitet, Zoologisk Museum
<i>Projektformål</i>	Kendskabet til den grønlandske smådyrfauna, hvoraf land- og ferskvandsleddyr af grupperne insekter, edderkopper og mider er de vigtigste og artsrigeste, er pt. ringe. Denne fauna er imidlertid artsfattig, skønsmæssigt omkring 1200 arter, hvilket gør det muligt ved en koncentreret indsats at opnå en oversigt over hele faunaen. Leddyrene antages at være ideelle indikatorer for klimændringer, hvilket på sigt forventes at ville afspejle sig i artssammensætningen i de standardiserede indsamlinger af land-leddyr, som pågår som led i BioBasis programmet ved Zackenberg i Nordøstgrønland. En udnyttelse af nævnte materiale nødvendiggør imidlertid en udarbejdelse af bestemmelsesnøgler, hvilket kun kan foregå i sammenhæng med en total behandling af den grønlandske fauna af land-leddyr.
<i>Indsatsområde</i>	Biologisk mangfoldighed
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 500.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Bestemmelsehåndbog.
<i>Projekttitel</i>	Fremme af natur- og miljødebatten i Grønland 123/001-0253
<i>Projektsvarlig</i>	Den Journalistiske Efteruddannelse i Århus
<i>Projektformål</i>	Formålet med projektet er: <ul style="list-style-type: none"> • gennem et kursus i miljøjournalistik at øge de grønlandske journalisters viden om og interesse for natur- og miljøspørgsmål, såvel de lokale natur- og miljøspørgsmål som internationale miljøspørgsmål af betyd-

ning for Arktis m.h.p. en såvel kvantitativt som kvalitativt øget pressedækning af dette stofområde,

- at præsentere grønlandske journalister for relevante grønlandske, danske og internationale skriftlige og mundtlige kilder til den fremtidige dækning af natur- og miljøstoffet, herunder forskere, internationale og danske institutioner og natur- og miljøorganisationer,
- at styrke og fremme natur- og miljødebatten i Grønland ved at arrangere mini-seminarer for journalister om relevante, konkrete emner indenfor natur- og miljøområdet,
- at imødekomme problemet med lav journalistisk bemanding på de grønlandske medier ved i en periode som bureau at tilbyde dels færdige artikler til de trykte medier dels research, kilder og op-lining til de elektroniske medier m.h.p. dækning af relevante, konkrete natur- og miljøspørgsmål,
- at etablere og i et halvt år efter projektleders ophold i Grønland at gennemføre coaching for de journalistiske medarbejdere ved de grønlandske medier, idet projektlederen følger de grønlandske mediers dækning af natur- og miljøstoffet og efter behov bistår med rådgivning.

Indsatsområde

Miljøproblemer/administration

Projektstøtte

Kr. 653.000

Status

Igangværende

Afrapportering

Projektrapport

Projekttitel

Fortsatte undersøgelser af grindehvalernes vandringer i Nordatlanten

123/001-0254

Projektansvarlig

Føroya Naturugripasavn

Projektformål

I sommeren 2000 blev 4 grindehvaler satellitsporet og fulgt i op til 48 dage ved Færøerne. Herved erfarede, at hvalerne ikke holdt sammen som én grind men skiltes i tre grupper efter få dage. Desuden opnåedes ny viden om dykkemønster og svømmehastighed. I projektets

Indsatsområde
 Projektstøtte
 Status
 Afrapportering

fortsættelse ønskes at satellitspore 5 hvaler fra en vintergrind samt 5 hvaler fra en sommergrind for herved at undersøge adfærden gennem året. De mærkede hvaler skal ideelt udgøres af både store kønsmodne hanner, mindre hanner og hunner. Målet er data angående eventuelle variationer i dykkeadfærden gennem året relateret til fødetilgangen, samt om adfærden mht. sammenhold, fødesøgning og vandringer. De ønskede data er nødvendige for en vurdering af de(n) færøske grindhvalbestand(e)s rekrutteringsområde. Et kendskab hertil vil give mulighed for at vurdere bestandens bæredygtighed ud fra det anvendte jagttryk.

Biologisk mangfoldighed
 Kr. 715.000
 Igangværende
 I internationale tidsskrifter samt på Færøernes Naturhistoriske Museums hjemmeside.

Projekttitel

Måling af arktisk klima på Færøerne

Projektansvarlig
Projektformål

123/001-0255

Københavns Universitet, Geografisk Institut
 En af verdens få bjergmeteorologiske stationer blev oprettet i november 1999 på toppen af bjerget Sornfelli 740 m.o.h. på Færøerne. Dette blev gjort i LINK projektet 1999-2001. Nærværende projekt ønsker at sikre videreførelsen af Sornfelli stationen i perioden medio 2001 til og med 2003, hvorved ny viden om det arktiske klima på Færøerne indsamles. Derefter overtages driften af Sornfelli stationen af Landsingeniøren på Færøerne. Sornfelli stationen er en moderne, automatisk, specialudviklet meteorologisk station, der måler lufttemperatur, vindhastighed, vindretning samt lufttryk hver halve time ved hjælp af instrumenter, der sidder i en opvarmet måletønde, og som kun eksponeres i 10 minutter i forbindelse med selve målingerne. Stationen er suppleret med to web-kameraer til visuelle observationer af bl.a. snedække, samt med et borehul, hvor der kontinuerligt måles temperaturforhold ned til 12 meters dybde i klippen.

Fuglefjeldet Høvdin på Skúvoy, Færøerne.

Foto: Bergur Olsen, Naturhistoriske
Museum, Færøerne.

Indsatsområde

Klimaændringer

Projektstøtte

Kr. 384.000

Status

Igangværende

Afrapportering

Som artikler i internationale tidsskrifter samt på hjemmeside.

Projekttitel

Videreførelse af projektet: Den grønlandske befolknings opfattelse af sammenhænge mellem kost og forurening

123/001-0256

Projektansvarlig

Statens Institut for Folkesundhed

Projektformål

Undersøgelser har vist, at den grønlandske kost er forurenet med udefrakommende kontaminanter, der kan være skadelige for mennesker. Samtidig er det kendt, at den traditionelle kost på en række områder er gavnlig for menneskers sundhed. Der er igangværende undersøgelser i Grønland af befolkningens forbrug af traditionel kost. Nærværende undersøgelse fokuserer på den sociale og

	<p>kulturelle baggrund for befolkningens kostvalg. Analyserne baseres på allerede indsamlet materiale både fra kvalitative fokusgruppeinterview og fra interviewbaserede spørgeskemaundersøgelser. Analyserne viser, at befolkningen har viden om miljøforeningen, men at man ikke er bekymrede og vælger at spise den traditionelle kost, ikke mindst fordi kosten har en stor social og kulturel betydning. Det videre arbejde med projektet omfatter to delprojekter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formidling af analyserne i artikelform, • sammenligning af resultaterne med en tilsvarende undersøgelse gennemført blandt den canadiske inuitbefolkning.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 259.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Som artikler i internationale tidsskrifter.
<i>Projekttitel</i>	Status for grønlandske Ramsar-områder, del 2. Videnindsamling 123/001-0257
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
<i>Projektformål</i>	Den første del af statusarbejdet omkring de 11 grønlandske Ramsarområder blev afsluttet i januar 2001 med rapporten "The Greenland Ramsar sites. A status report". Den foreliggende viden omkring de grønlandske vådområder omfattet af Ramsar-konventionen er generelt mangelfuld. Ramsar-konventionen lægger op til at områdernes tilstand løbende overvåges, og at der udarbejdes forvaltningsplaner for områderne. Som grundlag for dette er det nødvendigt at forbedre vidensgrundlaget. I anden del af projektet planlægges et besøg i de tre Ramsarområder beliggende på Disko med de formål at: <ul style="list-style-type: none"> • indsamle naturhistorisk viden, • kortlægge og beskrive de forskellige habitater, • vurdere grænsedragningen og så vidt muligt vurdere hvordan områderne benyttes af lokalbefolkningen i sommerperioden.

<i>Indsatsområde</i>	Biologisk mangfoldighed
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 300.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	NERI Technical Report No. 368 "The Ramsar sites of Disko, West Greenland – a survey in July 2001".
<i>Projekttitel</i>	Fiskefaunaen i Baffinbugten 123/001-0258
<i>Projektansvarlig</i>	Grønlands Naturinstitut
<i>Projektformål</i>	At udføre et survey af fiskefaunaen i Baffinbugten for derefter at afdække ressourcerne i området og fastlægge et udgangspunkt (baseline) for monitorering af klimatiske, økologiske og menneskeskabte ændringer. Surveyet vil udgøre en forudsætning for udvikling af en alternativ erhvervs-mæssig udnyttelse af området og for en sikring af, at dette sker på et bæredygtigt grundlag. En kortlægning af biodiversiteten og udbredelsen af fiskefaunaen vil endvidere fremme forståelsen for udbredelsen af faunaen på højere trofiske niveauer, herunder narhvaler. Surveyet vil dække den grønlandske del af området mellem 6615' N og 74 N, hvor der vil blive gennemført i alt 140 bundtrawltræk på dybder ned til 1500 m. I forbindelse med hvert træk vil der blive udført hydrografiske målinger. Projektet indgår som en del af en fælles grønlandsk/canadisk kortlægning af fiskefaunaen i hele den nordlige del af Davisstrædet og Baffinbugten.
<i>Indsatsområde</i>	Biologisk mangfoldighed
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 700.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	I Grønlands Naturinstituts tidsskrift PITU samt artikler til internationale tidsskrifter og arbejdsdokumenter til internationale fiskeriorganisationer.
<i>Projekttitel</i>	Konsekvenser af klimaforandringer for havmiljøet omkring Grønland 123/001-0259

<i>Projektsvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for havmiljø
<i>Projektformål</i>	Projektets formål er at bidrage til en øget forståelse og identifikation af konsekvenser af klimaforandringer for havmiljøet omkring Grønland. Beregninger med globale modeller af det fremtidige klima viser samstemmende en betydelig global opvarmning over de næste 100 år. En opvarmning over Grønland vil medføre øget nedbør, en reduktion af havismængden, en øget afstrømning fra land og en højere temperatur i havet, faktorer der alle vil påvirke de fysiske og biologiske forhold i havet ved vest- og østkysten af Grønland. Der er til dato indsamlet en betydelig mængde af biologisk og fysisk/kemisk datamateriale i arktiske havområder. Ved at koble oceanografiske og biologiske modeller, og fodre disse med data fra forskellige klimascenarie kørsler, vil centrale biologiske, oceanografiske og geografiske områder, der påvirkes af klimaforandringer kunne identificeres. Projektet vil fokusere på området fra Disko på vestkysten og op til Danmark Strædet på østkysten.
<i>Indsatsområde</i>	Klimaændringer
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.503.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afreportering</i>	Som rapporter.
<i>Projektitel</i>	Isen i Vestgrønland - og dens biologiske betydning 123/001-0260
<i>Projektsvarlig</i>	Grønlands Naturinstitut
<i>Projektformål</i>	Havisen i Vestgrønland domineres af den såkaldte vestis, som strækker sig fra det østlige Canada tværs over Baffin Bugten og Davis Strædet. Et ændret forløb af Golfstrømmen, som følge af en global temperaturstigning, vil kunne sænke mængden af varmt vand som tilføres Vestgrønland og dermed øge islægget. Om dette faktisk er tilfældet vides ikke. Eftersom Vestgrønland er et klimatisk set meget dynamisk område, er det vigtigt at bestemme tendenserne i islæggets omfang i dette område. Vestgrønland er desuden et område med en stor marin produktion. Hurtige forandringer i islægget kan få store konsekvenser for den

<i>Indsatsområde</i>	sæsonmæssige rytme i fødekæden og dermed for rekrutteringen til fiskebestandene. Nærværende projekt sigter på at dokumentere forandringerne i islægget på fiskebankerne i Vestgrønland så langt tilbage som muligt, at give retningslinier for en fremtidig simpel årlig fastlæggelse af ismængden på fiskebankerne, og at fremskaffe datamateriale til illustrering af isens biologiske betydning.
<i>Projektstøtte</i>	Klimaændringer Kr. 714.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Som teknisk rapport fra Grønlands Naturinstitut samt som artikel i internationalt tidsskrift.
<i>Projekttitel</i>	Effekt af klimaforandringer på arktiske marine økosystemer 123/001-0261
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for sø- og fjordøkologi
<i>Projektformål</i>	DMU, afd. for sø- og fjordøkologi vil i 2001 i samråd med danske og udenlandske forskningsinstitutioner identificere de vigtigste parametre, som bør indgå i et eventuelt fremtidigt monitoringsprogram for arktiske marine økosystemer med henblik på at beskrive effekter af klimaforandringer. Som middel hertil vil der blive etableret en vandskiftemodel for Young Sund i NØ-Grønland, og der vil blive udarbejdet en samlet beskrivelse af stofproduktion, stoftransport, sedimentation og omsætning i et arktisk marint økosystem. Projektet er et forprojekt for eventuel senere etablering af et marint monitoringsprogram ved Daneborg/Zackenbergt.
<i>Indsatsområde</i>	klimaændringer
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 900.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Opstilling af en vandskiftemodel for Young Sund samt som populærvidenskabelige artikler i den danske og grønlandske dagspresse.

<i>Projekttitel</i>	Qaqortoq Museums vandrestilling: Insekter og andre smådyr i Grønland – suppleret med spændende eksempler fra den tropiske insektfauna
	123/001-0262
<i>Projektansvarlig</i>	Qaqortoq Museum
<i>Projektformål</i>	Formålet med den planlagte udstilling er at formidle et større kendskab til nogle ikke særlig populære dyregrupper til lokalbefolkningen. Mange mennesker nærer nemlig stor angst for insekter og smådyr, som f.eks. biller, humlebier, fluer og edderkopper på trods af, at disse ikke er i stand til at skade mennesker. En forklaring herpå kan være folks generelle mangelfulde viden om disse dyr. Dette har især baggrund i at den eksisterende litteratur som oftest er meget begrænset, svært tilgængelig og på engelsk.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 128.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Intern rapport.
<i>Projekttitel</i>	Global forurening af den grønlandske indlandsis med miljøfremmede stoffer og tilstedeværelsen af levedygtige mikrobielle kim
	123/001-0263
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
<i>Projektformål</i>	Projektet er et pilotprojekt, hvis formål er at undersøge den kemiske og mikrobielle forurening af indlandsisen i relation til isens alder. I projektet vil der blive indsamlet isprøver fra to forskellige lokaliteter på indlandsisen i forskellige dybder repræsenterende is af forskellig alder. Prøverne vil blive indsamlet ved anvendelse af aseptiske teknikker og analyseret for indholdet af pesticider, PAH-forbindelser, PCB samt levedygtige mikrobielle kim. Grænseoverskridende forurening forventes at påvirke sammensætningen af de kemiske forureninger, mens forureningen med levedygtige mikrobielle kim kan stamme direkte som spredte kim eller som afledt forurening

<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 541.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Som en GEUS rapport, via GEUS hjemmeside, som en artikel i Polarfronten i eventuelt andre populærvidenskabelige tidsskrifter samt som artikel i internationale tidsskrifter.
<i>Projekttitel</i>	Miljø og sygdom blandt Inuit i Grønland, Canada og Alaska 123/001-0264
<i>Projektansvarlig</i>	Statens Institut for Folkesundhed
<i>Projektformål</i>	Der søges støtte til den metodemæssige forberedelse af et tværnationalt forskningsprojekt, der har til formål at analysere, hvorledes inuitbefolkningens levevis og miljø påvirker forekomsten af kroniske sygdomme, specielt kræft, hjertekarsygdomme og diabetes. Projektet omfatter inuit i Alaska, Canada og Grønland, som er født før 1950, og som således har levet en del af deres liv i et samfund præget af traditionel levevis og miljø. Den vigtigste miljøfaktor antages at være kosten, og en central komponent i undersøgelsen er at analysere, hvorledes kosten har ændret sig i deltagerens levetid, både hvad angår forekomsten af fangstdyr, tilgængeligheden af fangstprodukter for familier, der ikke er fangere, udnyttelsen af fangstdyrenes væv og organer, tilgængeligheden af importeret kost, og den grænseoverskridende forening, der i de seneste år har fået en tiltagende central placering i diskussionen af den traditionelle kosts betydning for inuitbefolkningens sundhed.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening

<i>Projektstøtte</i>	Kr. 100.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Rejserapport.
<i>Projekttitel</i>	Marint fedt - Human ernæring og trofiske sammenhænge i Vestgrønland (MARFAT) 123/001-0269
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Arktisk miljø.
<i>Projektformål</i>	Undersøgelser af grønlandske fødevarer har fokuseret på forekomsten af miljøfremmede stoffer, og deres negative effekter på sundhedstilstanden. Imidlertid indeholder marine organismer også gavnlige stoffer, heriblandt fedtsyrer. Fedtsyrer er en divers gruppe og deres marine sammensætning har en række dokumenterede og hypotetiske virkninger på det humane stofskifte og sygdomsforekomst, som ofte er positive. Visse fedtsyrer og stabile isotoper er bevist anvendelige som biomarkører i studier af trofiske sammenhænge. I nogle tilfælde er det således muligt at afsløre præcist hvem, der spiser hvem. I det foreliggende projekt påtænkes 26 marine nøgle-arter fra invertebrater til havpattedyr indsamlet og analyseret for fedtindhold, fedtsyresammensætning og stabile isotoper med henblik på at kunne belyse de trofiske sammenhænge i det marine vestgrønlandske økosystem. Denne viden vil gøre det muligt at give en videnskabelig begrundet kostrådgivning, som kan afveje de positive mod de negative elementer i kosten.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.286.000
<i>Status</i>	Igangværende forhandlinger om revision af projektet.
<i>Afrapportering</i>	Feltrapporter, felldata til levnedsmiddeltabellen for Grønland, database for fedtsyrer i det vestgrønlandske marine økosystem, videnskabelige publikationer og hjemmeside ved Grønlands Naturinstitut/DMU.

<i>Projekttitel</i>	Annonceudgifter AMP V 2001 129-0234
<i>Projektansvarlig</i>	Miljøstyrelsen
<i>Projektformål</i>	At få bragt annonceteksten angående indkaldelse af ansøgninger til år 2001 under Det Arktiske Miljøprogram – Videnopbygning.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 3.111,58
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Ingen

DET ARKTISKE MILJØPROGRAM - KONKRETE TILTAG

Aktiviteterne i dette delprogram iværksættes som hovedregel inden for rammer aftalt med Grønlands Hjemmestyre og andre instanser med ansvar for eller indflydelse på miljøtilstanden i Grønland og Arktis som helhed. Initiativerne kan have karakter af videnedbygning, fysiske anlæg, informationsaktiviteter, administrative værktøjer m.m.

Der kan ydes støtte til projekter, der sigter på at bevare det lokale miljø, fremme miljøbevidstheden og miljøindsatsen og sikre en bæredygtig erhvervs- og samfundsudvikling. Der fokuseres på udvikling af relevante tekniske løsninger på specifikke arktiske miljøproblemstillinger i Grønland, som opstår med den samfundsmæssige udvikling, såsom bl.a. sikring af rent drikkevand, tidssvarende affaldshåndtering, energibesparende foranstaltninger og tidssvarende energiproduktion samt etablering af planlægningsgrundlag for egentlige sammenhængende sektorindsatser.

9.1 AMP-K Projektliste

<i>Projekttitel</i>	Forprojekt om oprydning ved gamle vejstation Daneborg og Zackenberg 123/001-0252
<i>Projektsansvarlig</i>	Dansk Polar Center/PNG-Sirius
<i>Projektformål</i>	Projektet har baggrund i og sammenhæng med de miljøstøttede monitoringsaktiviteter, der foregår på Zackenberg og Daneborg. Under besigtigelse i år 2000 på lokaliteterne konstaterede Miljøstyrelsen og Direktoratet for Miljø og Natur, at der var efterladt både metalskrot, olieprodukter m.m. umiddelbart omkring de bygninger og i de områder, hvor miljøstøttet aktivitet foregår. Det er samtidig erkendt, at ejerskab og ansvar for disse efterladenskaber ikke umiddelbart kan fastlægges entydigt. Der har mellem de involverede parter været enighed om, at der burde foretages en oprydning i området, og at en sådan oprydning skønmæssigt ville være arbejdsmæssig og økonomisk mulig. Formålet med dette forprojekt er at klarlægge omfanget og omkostningerne ved en sådan oprydning samt at påbegynde selve oprydningen som en del af klarlægningsarbejdet.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration

<i>Projektstøtte</i>	Kr. 429.550
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Rapport om miljøoprydning.
<i>Projekttitel</i>	Deponering af flyveaske og slagger fra forbrændingsanlæg i Grønland 123/001-0265
<i>Projektansvarlig</i>	Carl Bro A/S
<i>Projektformål</i>	Miljøtekniske analyser af deponering af slagger og flyveaske i udvalgte byer og bygder samt geotekniske analyser med henblik på anbefalinger vedr. håndtering af restprodukter fra forbrænding.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 915.895
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Datarapport med beskrivelse af resultater og vurdering. Udkast til færdig vejledning til direktoratet om håndtering af restprodukter og anbefalinger.
<i>Projekttitel</i>	Temarapport om Biobasis på Zackenberg 123/001-0276
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks Miljøundersøgelser
<i>Projektformål</i>	Miljøstøtteordningen har støttet oprettelsen af den arktiske monitoringsstation Zackenberg med et tilhørende "Zero-program" i Nordøstgrønland. DMU forestår med miljøstøtte udførelsen af BioBasis programmet, der er en del af det samlede Zero-program. Hensigten er at følge udviklingen i en udvalgt højarktisk lokalitet, som er særligt følsom over for klimabaserede ændringer, og som samtidig er helt uden påvirkninger fra antropogene nær-kilder. Programmet består af en klimaregistrering, et geo-basis og et bio-basis program.
<i>Indsatsområde</i>	Biologisk mangfoldighed
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 200.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Temarapport med status og beskrivelse af biobasisprogrammets fremtidsperspektiver.

<i>Projekttitel</i>	Optagelse af foto og video af Ilulissat Isfjord 123/001-0285/1
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
<i>Projektformål</i>	Indsamling af still fotos og videooptagelser til brug ved udarbejdelse af indstillingen af Ilulissat Isfjord til UNESCO's verdensarvliste. Optagelserne har tidsmæssigt fundet sted inden fremsendelse af detaljeret projektsøgning til Miljøstøtteordningen.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 42.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Råfilm til brug ved ansøgning om optagelse som Verdensarvområde.
<i>Projekttitel</i>	Ansøgning til UNESCO om optagelse af Ilulissat Isfjord som Verdensarvområde 123/001-0285/2
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
<i>Projektformål</i>	Varetagelse af sekretariatsfunktion for en nedsat styregruppe vedr. udarbejdelse af ansøgning om udpegnings af Isfjorden til UNESCO's verdensarvliste med arbejdsopgaver som indsamling og redigering af materialet til indstillingen. Indarbejde kommunens planlægningsgrundlag og Hjemmestyrets fredningsforslag i indstillingen. Tilvejebringe grundlag for udarbejdelse af faglige beskrivelser, bistå ved en offentlig høringsproces, udpege international ekspert til en uvildig beskrivelse af internationalt niveau samt bistå ved præsentation af indstillingen ved UNESCO's møde.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.454.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Aflevering af ansøgning til UNESCO og udarbejde præsentationsmateriale.
<i>Projekttitel</i>	Etablering af affaldsforbrændingsanlæg 123/001-0286
<i>Projektansvarlig</i>	Asiaat Kommune

<i>Projektformål</i>	Etablering af forbrændingsanlæg og modtagestation i Aasiaat med henblik på fortsat realisering af Grønlands Hjemmestyres handlingsplan for den fremtidige affaldshåndtering i byerne i Grønland.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	kr. 2.500.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Afslutningsnotat
<i>Projekttitel</i>	Etablering af affaldsforbrændingsanlæg 123/001-0287
<i>Projektansvarlig</i>	Maniitsoq Kommune
<i>Projektformål</i>	Etablering af forbrændingsanlæg og modtagestation i Maniitsoq med henblik på fortsat realisering af Grønlands Hjemmestyres handlingsplan for den fremtidige affaldshåndtering i byerne i Grønland.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 2.500.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Afslutningsnotat
<i>Projekttitel</i>	Forundersøgelser i Dundas området 123/001-0288
<i>Projektansvarlig</i>	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
<i>Projektformål</i>	I forbindelse med forhandlinger om tilbagegang af Dundasområdet til civil status blev der foretaget en miljøfaglig besigtigelse af området i august 2001. Formålet hermed er at sikre et overblik over lokaliteten og de fysiske forhold så Miljøstyrelsen efterfølgende kan udarbejde udbudsmateriale til konsulenter, der skal give tilbud på at gennemføre en forureningsundersøgelse, som skal munde ud i en risikovurdering og evt. forslag til afhjælpende foranstaltninger.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 50.000
<i>Status</i>	Afsluttet

<i>Afrapportering</i>	Rapport med kortlægning af, hvor der har været aktivitet, og hvor der er sket deponering.
<i>Projekttitel</i>	Udarbejdelse af notat om ophugning af udtjente fiskefartøjer i Grønland 123/001-0298
<i>Projektansvarlig</i>	Kønig Homann Erichsen
<i>Projektformål</i>	Notat som redegør for, hvilke beføjelser myndighederne skal råde over for at kunne kræve udtjente skibe ophugget og for eventuelt selv som myndighed at kunne gennemføre denne ophugning.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 20.000
<i>Status</i>	Afsluttet
<i>Afrapportering</i>	Notat.

DE OPRINDELIGE FOLKS SEKRETARIAT (IPS) OG NGO'ER MED TILKNYTNING TIL ARKTIS

Miljøstøtten til de oprindelige folk i Arktis omfatter både tilskud og afholdelse af udgifter til inddragelse af de oprindelige folks organisationer i internationalt miljø samarbejde samt støtte til konkrete projekter. Der gives bl.a. tilskud til projekter, der støtter de oprindelige folk i den arktiske del af Rusland i deres bestræbelser på at opnå tålelige miljøforhold.

Endvidere afholdes der udgifter til drift af de oprindelige folks sekretariat, der har til formål at inddrage og bistå de oprindelige folks organisationer (ICC, Same Rådet, RAIPON, AIA, Athabaskanerne og Gwichin) i det arktiske miljø samarbejde.

Der ydes støtte til NGO'ere med tilknytning til Arktis med henblik på fremme af en bæredygtig udvikling samt miljø- og naturbevarelse. Her lægges særlig vægt på at støtte udviklingen blandt de oprindelige folk i Rusland.

10.1 Projektliste

<i>Projekttitel</i>	Støtte til ICC-aktiviteter 2001
	123/000-0150
<i>Projektansvarlig</i>	Inuit Circumpolar Conference, Grønland
<i>Projektformål</i>	Miljøstøtte til ICC, Grønlands varetagelse af formandskabet for det internationale ICC samt til ICC, Grønlands deltagelse i Arktisk Råds miljøarbejdsgrupper.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.351.005
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Forprojekt, afholdelse af ungdomskonference
	123/000-0152
<i>Projektansvarlig</i>	Komiteen Natur og Folk i Nord
<i>Projektformål</i>	Afdække mulighederne for under det danske EU-formandskab at afholde en ungdomskonference i Grønland, som på tværs af landegrænser og kulturskel skal bevidstgøre den unge generation om problemstillingerne vedrørende menneskers og dyrs fremtidige levevilkår i Arktis.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 232.000
<i>Status</i>	Afsluttet.

<i>Projekttitel</i>	Grønlandsk del af dokumentarfilm om menneskerettigheder og kulturel diversitet 123/000-0205
<i>Projektansvarlig</i>	Dansk AV Produktion
<i>Projektformål</i>	Udførelse af den grønlandske del af en dokumentarfilm med arbejdstitlen "En verden til forskel", der omhandler oprindelige folks kamp for selvbestemmelse og kulturel overlevelse.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 300.000
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Støtte til IPS-sekretariatet samt aktiviteter 2001 123/001-0011/1
<i>Projektansvarlig</i>	Grønlands Hjemmestyre
<i>Projektformål</i>	Drift af sekretariatet, hvis hovedopgave er at sikre inddragelse af de oprindelige folks synspunkter i det arktiske miljøsamarbejde AEPS under Arktisk Råd.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 2.326.030
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Støtte til IPS-sekretariatet for 1. kvartal 2002 123/001-0011/2
<i>Projektansvarlig</i>	Grønlands Hjemmestyre
<i>Projektformål</i>	Drift af sekretariatet for 1. kvartal 2002. Sekretariatets hovedopgave er at sikre inddragelse af de oprindelige folks synspunkter i det arktiske miljøsamarbejde AEPS under Arktisk Råd.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 586.000
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Udgifter i forbindelse med filmpris for filmen Det arktiske dilemma 123/001-0034
<i>Projektansvarlig</i>	Loke Film

<i>Projektformål</i>	Udgifter i forbindelse med fremsendelse af masterkopi til brug ved prisoverrækkelsen.
<i>Indsatsområde</i>	Grænseoverskridende/regional forurening
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.544
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Komiteen Natur og Folk i Nord 2001 123/001-0241
<i>Projektansvarlig</i>	Komiteen Natur og Folk i Nord
<i>Projektformål</i>	Hovedsageligt drift af sekretariatet.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 183.500
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Fremme af bæredygtighed og miljøforståelse i Komi Republikken/Ishma 123/034-0007
<i>Projektansvarlig</i>	Jacob Clemmesen
<i>Projektformål</i>	Fremme et projekt om bæredygtighed og miljøforståelse i Komi Republikken.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 858.059
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	RAIPON's informationscenter i Kamchatka 123/034-0008
<i>Projektansvarlig</i>	TGK Consult
<i>Projektformål</i>	Etablere et regionalt informationscenter i Kamchatka, der skal danne model for tilsvarende centre i andre dele af den arktiske del af Rusland.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 1.499.879
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Styrkelse af RAIPON 123/034-0010
<i>Projektansvarlig</i>	Danagro

<i>Projektformål</i>	Opbygge RAIPONs og de regionale centres evner til at formulere og implementere projekter samt håndtere kontakten til donorer m.m.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 429.221
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Bog om de oprindelige folk i Rusland 123/034-0011
<i>Projektansvarlig</i>	Arctic Information ved Mads Fægteborg
<i>Projektformål</i>	Bogudgivelse på dansk i letlæselig form, som kan appellere til et bredt publikum, gerne fra folkeskolens ældste klasser over de videregående uddannelser til almindeligt interesserede borgere. Indholdet vil blive baseret på facts hentet fra russiske og vestlige bogværker. Bogen tænkes opdelt i to hoveddele, hvoraf den første vil omfatte en beskrivelse af de enkelte (34) oprindelige folks grupper, som er organiseret i RAIPON. Hertil knyttes en omfattende kommenteret bibliografi over tilgængelige værker.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 180.000
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Afrapportering</i>	Bog på dansk.
<i>Projekttitel</i>	The RAIPON Youth Conference, februar 2002 123/034-0012
<i>Projektansvarlig</i>	TGK Consult
<i>Projektformål</i>	Afholdelse af ungdomskonference i Moskva, som skal videreudvikle RAIPONs ungdomsprogram og bevidstgøre den unge generation om problemstillingerne vedrørende miljø og bæredygtig udvikling i arktisk Rusland.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 373.120
<i>Status</i>	Igangværende.

<i>Projekttitel</i>	Indigenous Peoples and Protected Areas in the Boreal Forests 123/034-0013
<i>Projektansvarlig</i>	IWGIA
<i>Projektformål</i>	Fremme samarbejdet mellem oprindelige folk og naturfredningsorganisationer i det nordlige Rusland, med henblik på at kortlægge deres fælles interesser i forbindelse med beskyttede områder og involvere de oprindelige folk i driften og miljøbevarelsen af disse områder.
<i>Indsatsområde</i>	Oprindelige folk og NGO'ere
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 240.085
<i>Status</i>	Igangværende.

KAPITEL 11

ARKTIS I ØVRIGT

Foruden aktiviteterne i delprogrammerne under Miljøstøtte til Arktis er der en række andre tværgående aktiviteter, som mest hensigtsmæssigt er samlet nedenstående. Det drejer sig om udgifter vedrørende det Rådgivende Udvalg for Arktis, rejseudgifter, udarbejdelse af publikationer, publiceringsudgifter, annoncer m.v.

11.1 Øvrigt projektliste

<i>Projekttitel</i>	Det Rådgivende Udvalg for Arktis 2001 123/000-0175
<i>Projektansvarlig</i>	Miljøstyrelsen
<i>Projektformål</i>	Det Rådgivende Udvalg for Arktis bistår Miljøstyrelsen i administrationen af bevillingen til Miljøstøtte til Arktis. Bevillingen dækker udvalgets årlige rejse til Grønland samt udgifter til afholdelse af udvalgs møder.
<i>Indsatsområde</i>	Miljøproblemer/administration
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 400.000
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Publikationen Det Dansk-Grønlandske miljøsamarbejde 123/000-0228
<i>Projektansvarlig</i>	Journalist Hans Pedersen
<i>Projektformål</i>	Publikationen indeholder 12 repræsentativt udvalgte temaer om miljøstøttede projekter i Grønland. Formålet er at synliggøre den arktiske miljøindsats og miljøsamarbejdet i Grønland.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 435.992
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Produktion af CD-Rom om Miljøstøtte til Arktis 123/000-0240
<i>Projektansvarlig</i>	Agnitio MtM A/S
<i>Projektformål</i>	Der laves en CD-rom bilagt en brochure med en præsentation af ordningen samt det geografiske område miljøstøtten dækker. Ordningen forekkes ofte med andre ordninger og der er et stort behov for en præsentation. CD-rom produceres med dansk som hovedsprog og over-

<i>Indsatsområde</i>	sættes til engelsk, russisk og grønlandsk og vil kunne bruges f.eks. ved større møder, konferencer m.v. hvor Miljøstøtte til Arktis skal præsenteres.
<i>Projektstøtte</i>	Andre udgifter
<i>Status</i>	Kr. 488.900 Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Grønlandspublikation om bolig, energi og sundhed 123/000-0241
<i>Projektansvarlig</i>	Journalist Hans Pedersen
<i>Projektformål</i>	Publikationen er en opfølgning på "Det Dansk-Grønland- ske miljøsamarbejde" og vil indeholde artikler der beskri- ver forhold omkring bolig, energi og sundhedsområdet i det moderne Grønland og vil fokusere på oplysning og uddannelse på områderne.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 299.239
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Miljøstøtte til Arktis, årsberetning 2000 123/001-0244
<i>Projektansvarlig</i>	Saloprint A/S
<i>Projektformål</i>	Trykning m.v. af årsberetningen.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 100.000
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Oversættelse af bog til grønlandsk 123/001-0297
<i>Projektansvarlig</i>	Kjeld Hansen
<i>Projektformål</i>	Oversættelse af debatbogen "Farvel til Grønlands natur" til grønlandsk.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 145.921
<i>Status</i>	Igangværende
<i>Projekttitel</i>	"En arktisk oase" 123/001-0301

<i>Projektsvarlig</i>	Thomas Berg
<i>Projektformål</i>	At publicere bogen "En arktisk oase i Nordøstgrønland". Thomas Berg har siden oprettelsen af forskningsstationen Zackenberg arbejdet indenfor BioBasisprogrammet med feltarbejde på Zackenberg stationen hver sommer i perioden 1995-2000. Oplevelserne, stemningerne, feltarbejdet og i alt 120 af hans egne fotografier er kombineret til en kunstbog, hvis intention er, at indvie læseren i livet på forskningsstationen, såvel fagligt som socialt samt give indtryk af de mangeartede naturoplevelser.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 150.000
<i>Status</i>	Igangværende.
<i>Projekttitel</i>	Synopsis for udarbejdelse af publikation om Færøerne 123/001-0308
<i>Projektsvarlig</i>	Journalist Brynhild Thomsen
<i>Projektformål</i>	Tanken er at udarbejde en publikation, der skal indeholde nogle repræsentativt udvalgte temaer om miljøstøttede projekter på Færøerne. Formålet er at synliggøre den arktiske miljøindsats og miljøsam arbejdet på Færøerne. Den udarbejdede synopsis er forarbejdet til publikationen.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 8.500
<i>Status</i>	Afsluttet.
<i>Projekttitel</i>	Annonceudgifter i forbindelse med opslag vedr. ansøgning om Miljøstøtte til Arktis 129-0276
<i>Projektsvarlig</i>	Signatur m.fl.
<i>Projektformål</i>	At få bragt annonceteksten angående indkaldelse af ansøgninger til år 2002 under det arktiske miljøstøtteprogram i henholdsvis to grønlandske aviser (AG og Sermit-siak) og to aviser på Færøerne (Dimmalettung og Sosialurin) samt i Ingeniøren, Magisterbladet og Jyllandsposten.
<i>Indsatsområde</i>	Andre udgifter
<i>Projektstøtte</i>	Kr. 38.552
<i>Status</i>	Afsluttet.

BILAG

12.1 Forkortelser og forklaringer

AEPS

Arctic Environmental Protection Strategy. Strategi om beskyttelse af miljøet i Arktis vedtaget af de otte arktiske lande USA, Canada, Danmark, Norge, Sverige, Finland, Rusland og Island på Rovaniemi-konferencen i 1991.

AIA

Aleut International Association er en NGO-organisation, der repræsenterer Aleuterne i USA og Rusland.

AMAP

Arctic Monitoring and Assessment Programme. Programmets formål er at overvåge niveauerne af forurening i alle dele af det arktiske miljø og at undersøge effekterne heraf, samt at kortlægge transportvejene til Arktis og i Arktis. Endvidere at dokumentere udviklingen i forureningstilstanden i Arktis og at udarbejde statusrapporter herom, samt rådgive regeringerne om iværksættelse af miljøforanstaltninger i Arktis.

AMP

Det Arktiske Miljøprogram støtter projekter, der genererer og dokumenterer ny viden af betydning for løsning af miljøproblemer i arktiske samfund. Projekterne skal derved bidrage til en miljømæssig bæredygtig samfundsudvikling i

Arktis, primært i den danske del af Arktis. Herudover støtter Det Arktiske Miljøprogram initiativer, der sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø og fremme miljøbevidstheden i Grønland. AMP-V (Videnopbygning): Har et årligt opslag i december, hvor alle kan ansøge om midler.

AMP-K (konkrete tiltag): Projekter der som hovedregel er aftalt med lokale myndigheder eller virksomheder, institutioner og lignende.

Athabaskanere

Er en NGO-organisation, der repræsenterer Athabaskanere i USA og Canada.

Miljøstøtte til Arktis

Er et miljøstøtteprogram under miljø-, freds- og stabilitets-rammen. (Danish Cooperation for Environment in the Arctic – Dancea).

Gwich'in

Er en NGO-organisation, der repræsenterer indianere i USA og Canada.

ICC

Inuit Circumpolar Conference er en NGO-organisation, der repræsenterer inuitter i Canada, Grønland, USA og i Rusland (Chukotka).

IPS

Indigenous Peoples Secretariat. Sekretariatet blev etableret i 1993. Sekretariatets formål er at støtte de oprindelige folks organisationer i Arktis, så de kan deltage aktivt i det arktiske miljøsamarbejde.

IWGIA

International Working Group for Indigenous Affairs er en global NGO-organisation, der samler data om oprindelige folk og udgiver diverse publikationer.

KVUG

Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland blev oprettet i 1878 og fik ny struktur i 2000. Er et samordningsorgan for de danske og grønlandske forskningsinstitutioner

MIFRESTA

Miljø, freds- og stabilitetsrammen afløste MIKA-rammen i 1999 (Miljø- og katastroferammen, der blev oprettet i 1993 som opfølgning på FNs konference om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992.)

NFN

Natur og Folk i Nord er en arktisk NGO-organisation, der støtter de oprindelige folk i Nord.

PAME

Protection of the Arctic Marine Environment blev oprettet i 1993. Programets formål er at vurdere de foranstaltninger, der er nødvendige for at beskytte det arktiske havmiljø mod forurening fra skibsfarten, off-shore-industrien samt fra landbaserede aktiviteter.

RAIPON

Russian Association of Indigenous Peoples of the North er en NGO-organisation, der repræsenterer 29 oprindelige folks organisationer i Rusland.

12.2 Beskrivelse af delprogrammer

Den voksende viden om forholdene i Arktis har ført til en bred erkendelse af et behov for en mere konkret og fremadrettet indsats i selve Arktis. Dette behov afspejles bl.a. i udbygningen af miljösamarbejdet AEPS til det i 1996 dannede Arktisk Råd, der med udgangspunkt i aftalen fra 1991, i mere bred forstand skal beskæftige sig med bæredygtig udvikling og udnyttelse af de ressourcer og muligheder, som findes eller kan skabes i de arktiske samfund.

En tilsvarende ændring af fokus fra den konstaterende monitoring til mere konkrete aktiviteter til afhjælpning af forureningen i selve Arktis er foregået i Miljøstøtteordningen.

I overensstemmelse hermed er det overordnede formål for Miljøstøtte til Arktis at forebygge og begrænse forureningen af miljøet og sikre naturbevarelsen i Arktis, herunder at støtte implementeringen af den internationale arktiske miljøstrategi, og at medvirke til at sikre en miljømæssig bæredygtig udvikling af især de danske dele af Arktis med særlig vægt på en bæredygtig udnyttelse af de arktiske naturressourcer.

12.2.1 Modtagerområdet for Miljøstøtte til Arktis

Miljøstøtteprogrammet omfatter det arktiske område med særlig vægt på den danske del af Arktis, dvs. Grønland og i nogen sammenhænge også Færøerne. Desuden hjælp til de stærkt trængte oprindelige arktiske folk i Rusland.

Selvom det arktiske miljø endnu er forholdsvis rent mange steder, har undersøgelser de sidste år dokumenteret, at sundhedstilstanden hos visse befolkningsgrupper i Arktis, og herunder Grønland, er truet som følge af grænseoverskridende forurening med tungmetaller, især kviksølv, persistente organiske forurenende stoffer, de såkaldte POPer, samt radioaktive stoffer. I forbindelse med de globale miljøproblemer mangler der endvidere tilstrækkelig viden om effekten af klimaændringer og nedbrydningen af ozonlaget i de arktiske egne.

I Grønland har man desuden fortsat konkrete miljøproblemer i forbindelse med en utidssvarende affaldshåndtering, efterladenskaber i naturen fra tidligere tiders aktiviteter, manglende effektivitet i energiforsyning og et utidssvarende energiforbrug i blandt andet boligsektoren. Dertil kommer en overudnyttelse af visse levende ressourcer og begrænsede muligheder for nye bæredygtige erhvervs muligheder. En

særlig problemstilling knytter sig til fortidsminder og disses beskyttelse og eventuelle udnyttelse i forbindelse med turisme.

Rusland dækker en meget stor del af det arktiske område, og mange områder har store miljømæssige problemer som følge af en hensynsløs udnyttelse af mineraler og fossile ressourcer. Ødelæggelsen af de oprindelige folks traditionelle jagt- og fangstområder tiltager, mens arbejdsløsheden stiger. Den økonomiske krise i Rusland har ramt de oprindelige folk særligt hårdt, og eksempelvis er den forventede gennemsnitlige levealder 20 år lavere end for Ruslands øvrige befolkning. Dertil kommer, at der er et stort behov for opbygning af institutionelle systemer, som kan varetage de oprindelige folks synspunkter både i lokalsamfundene og internationalt.

12.2.2 Rammerne for administrationen af Miljøstøtteordningen

Regeringen fremlagde i 1993 en overordnet handlingsplan for Miljø- og Katastroferammen, som indgik i betænkning 1252/1993 om "Danmarks Internationale Indsats". Handlingsplanen var en opfølgning på Rio-konferencen i 1992 og Folketingets beretning af 18/12 1992 om global miljø- og katastrofebistand. Planen opererede med fire indsatsområder, herunder "Indsatser til beskyttelse af Arktis". I forlængelse heraf fremlagde regeringen den 1. februar 1994 "Delstrategi vedrørende indsats til beskyttelse af det arktiske miljø", dateret oktober 1993.

I 1999 fremlagde regeringen sin redegørelse af 14. januar om den hidtidige anvendelse af Miljø- og Katastroferammen og den fremtidige anvendelse af Miljø- Freds- og Stabilitetsrammen. Det fremgik af redegørelsen, at den hidtidige indsats bl.a. havde bidraget til at afdække miljøproblemerne i Grønland, og at indsatsen derfor nu i højere grad ville blive rettet mod konkrete støtteforanstaltninger i Grønland. Desuden ville initiativer, der fremmer en miljømæssig bæredygtig erhvervs- og samfundsudvikling blive inddraget.

Som opfølgning på regeringens redegørelse og en forespørgselsdebat om miljøbistanden vedtog Folketinget i maj

1999 en opfordring, V79, til regeringen om bl.a.:

- At styrke indsatsen for, at internationale miljøaftaler efterleves.
- At styrke modtagerlandenes egen miljøindsats med inddragelse af det civile samfund.
- At styrke indsatsen i Arktis med særlig vægt på Grønland.
- At bæredygtigheden og kvaliteten i miljøbistanden fortsat øges under hensyn til formålet med Rioprocessen, specielt at miljøbeskyttelse ikke kan anskues isoleret fra udviklingsprocessen og de overordnede principper for den danske miljø- og udviklingsbistand.
- At anvendelsen af bæredygtig energi opprioriteres.
- At den danske ressourcebase, NGO'er, virksomheder, universiteter m.fl. inddrages aktivt, og at den folkelige deltagelse, debat og oplysning øges.

De konkrete bevillingsmæssige rammer for Miljøstøtteordningens aktiviteter i år 2001 findes i årets finanslov, § 23.26.13.

Administrationen af støtteprogrammet er henlagt til Miljøstyrelsen. Miljøstøtte til Arktis er p.t. administrativt delt i fire delprogrammer:

- Det Arktiske Monitorings- og Vurderingsprogram (AEPS/AMAP)
- Det Arktiske Miljøprogram - videnopbygning (AMP-V)
- Det Arktiske Miljøprogram - konkrete tiltag (AMP-K)
- Støtte til oprindelige folk i Arktis

Dertil kommer et særligt sektorprogram for miljø- og energirigtig renovering af den grønlandske boligmasse samt el- og drikkevandsforsyning.

Støtten til det arktiske monitoringsprogram AMAP, der også omfatter miljøbelastningens betydning for menneskers sundhed, prioriteres fortsat højt ligesom den generelle videnopbygning i AMP-V om miljørelaterede emner.

I perioden fra 1994 til 1998 er der kun i mindre grad givet støtte til projekter som er relateret til lokale miljøforhold i Grønland. I dag prioriteres indsatserne i retning af yderligere støtte til mere konkrete miljøforanstaltninger og øget støtte til en bæredygtig udvikling. Dette sætter større fokus på følgende indsatsområder:

- Støtte til projekter som skaber miljøbevidsthed samt inddrager lokalbefolkningen i Grønland i miljøarbejdet.
- Støtte til gennemførelse af konkrete miljøforbedrende aktiviteter, såsom forundersøgelser, design, anlæg, herunder etablering af demonstrationsanlæg og i særlige tilfælde drift inden for affaldssektoren, energisektoren og vandforsyningssektoren.
- Støtte til at sikre beskyttelse, forbedring og genopretning af den miljømæssige kvalitet samt bæredygtig

udnyttelse af naturressourcerne, herunder lokale befolkningers brug af ressourcerne i Grønland.

Disse indsatsområder behandles primært i de to delprogrammer Det Arktiske Miljøprogram - Konkrete Miljøtiltag og -Videnopbygning.

Endelig gives fortsat støtte til inddragelse af de oprindelige folk i Arktis i miljøsamarbejde, herunder støtte til Oprindelige Folks Sekretariat i København (IPS). Desuden har der i 2001 været en øget indsats for bedring af miljøforholdene for den oprindelige befolkning i den arktiske del af Rusland.

12.2.3 Kriterier for udvælgelse af projekter og brugen af resultaterne

Da indsatsen i Miljøstøtteordningen i høj grad hviler på det internationale arktiske samarbejde, er de overordnede rammer for en væsentlig del af de støttede projekter fastlagt gennem en flerårig programmering. Dette har en afgørende indflydelse på, hvilke projekter der fremmes. Indsatsen især i Grønland aftales i tæt dialog med Grønlands Hjemmestyre, hvorfor der også her sigtes mod en langsigtet målopfyldelse.

Ved prioriteringen af støttetilsagn vurderes det enkelte projekts mål og for-

ventede resultater i relation til de prioriterede indsatsområder, og til dokumentationen af den miljømæssige væsentlighed og gennemførligheden af indsatsen. Ansøgerens kompetence på de relevante fagområder tillægges også stor vægt.

Der foretrækkes projekter, som kan relateres og anvendes direkte til en konkret indsats til løsning af et problem eller klarlæggelse af en væsentlig problemstilling inden for indsatsområderne, ligesom benyttelse af eksisterende dansk og grønlandsk erfaring og ekspertise inden for de konkrete fagområder og initiativer foretrækkes. Elementer, som indebærer videnovertførsel til eller videnoptygning i lokale arktiske administrationer eller institutioner, organisationer og lignende vægtes ligeledes højt.

Projektresultater skal afrapporteres fyldestgørende og offentliggøres i en form, som gør resultaterne direkte synlige og anvendelige for relevante målgrupper.

Resultaterne af monitoringsprojekterne (AMAP) vurderes i de periodiske internationale miljø-assessments (rapporter), som udføres i internationale ekspertgrupper i regi af Arktisk Råd. Rapporterne indgår efterfølgende som dokumentationsmateriale i det internationale miljøpolitiske arbejde, f.eks. i forbindel-

se med udarbejdelse af nye konventioner og andre miljøpolitiske tiltag.

Resultaterne af projekterne under det arktiske miljøprogram (AMP) anvendes enten direkte i de berørte sektorer og forvaltninger eller mere indirekte som ny viden tilgængelig for offentligheden i projekt-rapporter og artikler i internationale fagtidsskrifter.

Resultaterne af støtten til de oprindelige folk udmønter sig i høj grad i en øget synlighed af de arktiske oprindelige folk og deres miljøproblemer i de internationale miljøfora. De oprindelige folk i Arktis får derved mulighed for at påvirke de internationale aftaler og konventioner, som er bestemmende for disse folks fremtidige muligheder.

En række af projektyperne beskrives i øvrigt i temaartikler i Danceas årsrapporter.

12.3 Oplysninger om Danmarks miljøstøtte til arktis

Betænkning nr. 1252 Danmarks Internationale indsats, regeringens handlingsplan for den nye internationale miljø og katastroferamme, juni 1993.

Delstrategi vedrørende indsatser til beskyttelse af det arktiske miljø, Miljøministeriet 1994.

Strategi for Miljøbistand til udviklingslande under Miljø- og katastroferammen, Udenrigsministeriet, Miljø- og Energiministeriet, 1996.

Miljøindsatsen i Arktis.
Rapport fra Miljøstyrelsen, 1998.

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse, Miljø og Energiministeriet, 1999.

Et dansk bidrag til en renere klode, Miljø- og Energiministeriet, Miljøstyrelsen 1999.

A Danish contribution to a cleaner World, Ministry of Environment and Energy, Danish EPA 1999.

"MiljøDanmark", nr. 6 "Dansk miljøbistand" 1999.

Folketingets vedtagelse af dagsordensforslag nr. F 43, 1999, vedr. støtte til løsning af konkrete miljøproblemer i den danske del af Arktis.

Det arktiske miljøprogram, ansøgningsmateriale til Det arktiske miljøprogram, vejledning og diskette, Miljøstyrelsen, Kontoret for Nordsamarbejde og Miljøeksport, 2000.

Miljøstøtte til Arktis' hjemmeside:
<http://www.mst.dk/Internationalt>

Dansk Polarcenters hjemmeside:
<http://www.dpc.dk/>

AMAPs hjemmeside:
<http://www.grida.no/amap/>

Arktisk Råd hjemmeside:
<http://arctic-council.usgs.gov/>

Indigenous Peoples Secretariat:
<http://www.arcticpeoples.org>

Nærmere oplysninger om rapporterne, herunder hvorledes de rekvireres, kan fås ved henvendelse til Det Arktiske Miljøsekretariat på telefon 32 88 01 19.

12.4 Det rådgivende udvalg for Arktis 2001

Chefrådgiver
Marianne Jensen,
formand
ILO, Geneve

Journalist
Anne-Marie Bjerg
WWF Verdensnaturfonden

Direktør
Martin Ghisler
Danmarks & Grønlands Geologiske
Undersøgelser

Professor
Philippe Grandjean
Syddansk Universitet,
Afdeling for miljømedicin

Universitetsdirektør
Anne Grete Holmsgaard
Danmarks Tekniske Universitet

Lektor
Christian Lohse
Syddansk Universitet, Kemisk Institut

Akademiingeniør
Henrik Nørrelund Mai
Niras, Allerød og Nuuk

Forskningschef
Rolf Norstrand
Amternes og Kommunernes
Forskningsinstitut

Direktør
Hanne Petersen
Dansk Polarcenter

Direktør, civiløkonom
Preben Schou
Poppelalle 12B, 2840 Holte

Direktør
Hans J. Høyer
Grønlands Hjemmestyre,
Direktoratet for Miljø og Natur

Direktør
Martha Labansen
KANUKOKA,
De Grønlandske Kommuners
Landsforening

Afdelingsleder
Jacob Pauli Joensen
Miljø- og Levnedsmiddelstyrelsen
på Færøerne

12.5 Koordinationsgruppen for AMAP 2001

Kontorchef Lars Moseholm,
formand
Miljøstyrelsen

Konsulent
Ole Samsing
Udenrigsministeriet

Konsulent
Kirsten Trolle
Statsministeriet

Embedslæge
Anders Carlsen
Embedslægerne i Viborg Amt

Afdelingsleder
Jacob Pauli Joensen
Miljø- og Levnedsmiddelstyrelsen,
Tórshavn

Lektor
Jens C. Hansen
Aarhus Universitet

Direktør
Hanne Petersen
Dansk Polarcenter

Seniorforsker
Niels Zeuthen Heidam
Danmarks Miljøundersøgelser

Kemiker
Jesper Platz,
Danmarks Miljøundersøgelser

Programleder
Sven P. Nielsen
Forskningscenter Risø

Fuldmægtig
Birte Rindom,
næstformand
Miljøstyrelsen

Cand. scient.
Ulrik Torp
Miljøstyrelsen

Cand. scient.
Kjeld F. Jørgensen
Miljøstyrelsen

Cand.med.vet.
Linda Bagge,
Miljøstyrelsen